

Riskfaktorer för uppkomsten av social ångest hos unga.

Litteraturstudie

Jan Aarnio & Sanna Hautamäki

Lärdomsprov

Det sociala området

2023

Lärdomsprov

Jan Aarnio & Sanna Hautamäki

Riskfaktorer för uppkomsten av social ångest hos unga. Litteraturstudie.

Yrkeshögskolan Arcada: Det sociala området, 2023.

Identifikationsnummer:

8897 & 8898

Uppdragsgivare:

Esbo stads svenska bildningstjänster

Sammandrag:

Social ångest bland unga är ett synligt problem i vårt samhälle och det drabbas ännu fler unga av social ångest konstant. Förebyggande arbete för att motverka social ångest är viktigt, eftersom social ångest kan ha andra negativa konsekvenser hos den unga så som bland annat socialt tillbaka dragande eller depressiva symtom. Syftet för denna studie är att sammanställa riskfaktorer i den ungas liv som kan påverka uppkomsten av social ångest. Vi vill belysa de mest framkommande riskfaktorer i en ungdoms liv eller omgivningen som kan påverka den unga. Arbetet utgår ifrån 15 vetenskapliga artiklar som analyserats enligt kategorisering och tematisering. De vetenskapliga artiklarna är hämtade från olika databaser med olika inklusions- och exklusionskriterier. Som teoretisk referensram fungerar Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori som vi använt för att analysera resultaten på de olika systemnivåerna. Resultaten tyder på att riskfaktorer befinner sig på flera olika nivåer och är konstant närvarande hos en ungdom både direkt och indirekt. Tidigare upplevelser, föräldrarnas tidigare livserfarenheter och omgivningen omkring den unga ses ha starka samband med förekomst av social ångest. Resultaten av denna studie stöder professionella i deras arbete men också föräldrar med deras föräldraskap och det vardagliga bemötandet.

Nyckelord:

Social ångest, social fobi, unga, riskfaktor

Degree Thesis

Jan Aarnio & Sanna Hautamäki

Risk factors for the development of social anxiety in young people. Literature study.

Arcada University of Applied Sciences: Social services. 2023.

Identification number:

8897 & 8898

Commissioned by:

Esbo stads svenska bildningstjänster

Abstract:

Social anxiety among young people is a visible problem in our society and even more young people are affected by social anxiety all the time. Prevention of social anxiety is important, as social anxiety can have other negative consequences for youth, such as social withdrawal or depressive symptoms. The aim of this study is to highlight the risk factors in the young person's life that may influence the development of social anxiety. We want to compile the most prominent risk factors in a young person's life or environment that may affect the young person. The work is a qualitative literature study with an inductive approach. The work is based on 15 scientific articles that have been analyzed according to categorization and thematization. The scientific articles are taken from different databases with different inclusion and exclusion criteria. Bronfenbrenner's developmental ecological systems theory serves as a theoretical frame of reference, which we used to analyze the results at the different system levels. The results suggest that risk factors are present at several different levels and are constantly present in an adolescent both directly and indirectly. Past experiences, parents' past life experiences and the environment around the young person are seen to be strongly related to the presence of social anxiety. The results of this study support professionals in their work but also parents with their parenting and everyday interactions.

Keywords:

Social anxiety, social phobia, youth, risk factors

Opinnäyte

Jan Aarnio & Sanna Hautamäki

Nuorten sosiaalisen ahdistuneisuuden kehittymisen riskitekijät. Kirjallisuustutkimus.

Yrkeshögskolan Arcada: Sosiaaliala, 2023.

Tunnistenumero:

8897 & 8898

Toimeksiantaja:

Espoon kaupungin ruotsinkielisten sivistyspalvelut

Tiivistelmä:

Nuorten sosiaalinen ahdistuneisuus on näkyvä ongelma yhteiskunnassamme ja yhä useammat nuoret kärsivät jatkuvasti sosiaalisesta ahdistuneisuudesta. Sosiaalisen ahdistuneisuuden ennaltaehkäisy on tärkeää, sillä sosiaalisella ahdistuneisuudella voi olla muita kielteisiä seurauksia nuorille, kuten sosiaalista vetäytymistä tai masennusoireita. Tämän tutkimuksen tavoitteena on koota nuoren elämässä esiintyviä riskitekijöitä, jotka voivat vaikuttaa sosiaalisen ahdistuneisuuden kehittymiseen. Haluamme nostaa esiin merkittävimmät riskitekijät nuoren elämässä tai ympäristössä, jotka voivat vaikuttaa nuoreen. Työ on laadullinen kirjallisuustutkimus, jonka lähestymistapa on induktiivinen. Työ perustuu 15 tieteelliseen artikkeliin, jotka on analysoitu luokittelun ja teemoitetun mukaisesti. Tieteelliset artikkelit on poimittu eri tietokannoista, eri sisällys- ja poissulkukriteereillä. Teoreettisena viitekehyksenä toimii Bronfenbrennerin kehitysekologinen systeemiteoria, jota käytimme analysoidessamme tuloksia eri systeemitasoilla. Tulokset viittaavat siihen, että riskitekijöitä esiintyy useilla eri tasoilla ja ne ovat jatkuvasti läsnä nuoren elämässä sekä suoraan että välillisesti. Nuorten aiempien kokemusten, vanhempien aiempien elämäkokemusten ja nuorta ympäröivän ympäristön nähdään olevan vahvasti yhteydessä sosiaalisen ahdistuneisuuden esiintymiseen. Tämän tutkimuksen tulokset tukevat ammattilaisia heidän työssään, mutta myös vanhempia heidän vanhemmuudessaan ja jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa nuorten kanssa.

Avainsanat:

Sosiaalinen ahdistuneisuus, sosiaalinen fobia, nuoret, riskitekijät

Innehåll

1	Inledning.....	4
2	Bakgrund.....	5
2.1	Social ångest bland unga	5
2.2	Risk- och skyddsfaktorer	7
2.3	Elev- och studerandevården.....	8
2.4	Tidigare forskning.....	8
3	Syfte och frågeställning.....	11
4	Teoretisk referensram.....	12
4.1	Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori.....	12
5	Metod	15
5.1	Litteraturstudie som metod	15
5.2	Litteratursökning	16
5.3	Urval och relevans	16
5.4	Innehållsanalys	17
5.5	Etiska överväganden	18
5.6	Kvalitetsgranskning	18
6	Resultatredovisning.....	19
6.1	Personlighetsdrag.....	19
6.2	Familj.....	21
6.3	Omgivning	23
6.4	Skyddsfaktorer	23
7	Resultatanalys	24
7.1	Mikrosystem.....	24
7.2	Mesosystem	26
7.3	Exosystem.....	27
7.4	Makrosystem.....	27
7.5	Sammanfattning av resultatanalys.....	28
8	Diskussion	29
8.1	Resultatdiskussion.....	29
8.2	Metoddiskussion	32
8.3	Slutsatser och vidare forskning	34
9	Källor	35
10	Bilagor	39

Bilaga 1 Tabell på artikelsökning.....	39
Bilaga 2 Tabell på de valda artiklarna	42
Bilaga 3. Kvalitetsgranskning enligt Forsberg & Wengströms modell (2008)	51

1 Inledning

Mental ohälsa är något som drabbar en stor del individer och kan ha skadliga effekter på andra delar i livet. Forskning inom ångestsyndrom är viktigt, eftersom social ångest är den mest förekommande typen av psykisk ohälsa. Social ångest är dessutom en av den mest underdiagnostiserade och obehandlade typen av psykisk störning. (Aluh et al. 2022) Dessutom har antalet klienter och besök vid hälsovården angående mental ohälsa ökat betydligt under de senaste åren. Enligt Hetemaa et al. (2022) har 7–22 åringar besökt den offentliga hälsovården 1,2 miljoner gånger under året 2020 i ärenden angående mentalhälsan. Andelen besök angående barn och unga var 130 000. (Hetemaa et al. 2022) Både antalet klienter och besök ökade i antal en tredjedel i jämförelse med året 2015.

Om vi ser på antalet besök hos den privata hälsovården kan man se en likadan ökning. Till exempel hos Mehiläinen har ärenden angående mentalhälsa ökat över 50 % i jämförelse med år 2019. För att specifikt kunna fokusera på temat i vårt arbete vilket är social ångest, har den proportionella andelen diagnoser för ångestsyndrom ökat 8 %. (Hetemaa et al 2022). Psykisk ohälsa har varit mer aktuell senaste åren p.g.a. Covid-19 situationen. Depression och ångest bland unga har varit ett ökande fenomen längs åren. Enligt en uppskattning gjord av THL:s specialister (Hetemaa et al. 2022) har pandemin rejält ökat andelen depression och ångest bland unga.

Temat för denna studie är social ångest hos unga. Det finns flera typer av ångest och vi har valt att fokusera oss på social ångest. Social ångest innebär rädsla för sociala situationer och en annan benämning som också används är social fobi. (Marttunen et al. 2013) Målgruppen för denna studie är ungdomar i åldern 11–18, eftersom tidigare forskning tyder på att social ångest uppkommer vanligaste i åldern 11–13. (Stein & Stein 2008, Aluh et al. 2022)

När vi sökt upp tidigare forskning, upplever vi att det finns en kunskapslucka i en konkret sammanställning av olika riskfaktorer i koppling till uppkomsten av social ångest bland unga. Med detta arbete vill vi skapa en omfattande översikt över olika riskfaktorer runt en ungdoms liv som kan bidra till uppkomsten av social ångest.

Lärdomsprovet inkluderas i barns och ungas välbefinnande i skolan - Utmaningar, arbetssätt och professionell expertis. Vi valde tema 1 som fokuserar sig på ungas psykiska välbefinnande och åtgärder som stärker välbefinnandet. Vi funderade kring temat och valde att fokusera oss på social ångest och riskfaktorer. I detta arbete kommer fokuset endast ligga vid riskfaktorer, vilket utesluter skyddsfaktorer. Valet baserar sig på att vi vill gå djupare in på riskfaktorerna för att inse och förstå riskernas påverkan. Vi upplever dessutom att vi kan fokusera oss bättre på riskernas inverkan när vi inte inkluderar två olika angreppssätt.

Vi valde detta ämne för att unga i dagens samhälle drabbas av ångest och vi ser detta som ett problem i kvaliteten av de ungas liv. Studiens resultat kan användas för att hjälpa professionella att vara medvetna om riskfaktorer som den unga kan omringas av. Resultaten kan ge en konkret uppfattning om betydelsen av olika faktorer i den ungas omgivning som kan påverka den ungas livskvalité negativt. Professionella som arbetar med barn och unga kan med hjälp av detta arbete och resultat kunna kartlägga den ungas livssituation och identifiera möjliga riskfaktorer i den ungas omgivning. Med hjälp av resultaten får professionella också en bild på vilken vikt man kan lägga på vissa riskfaktorer, dvs. vilken riskfaktor kan ses ha en stor påverkan på social ångest. Vi upplever dessutom att studiens resultat kan användas av professionella i det förebyggande arbetet. När professionella är medvetna om de riskfaktorer som kan spela en stor roll i uppkomsten av social ångest kan professionella stöda den ungas skyddsfaktorer.

2 Bakgrund

Detta kapitel beskriver temaområdet och förklarar begreppen risk- och skyddsfaktorer. Därtill presenteras elev- och studerandevården som har en betydelsefull relation till temaområdet. Tidigare forskning inkluderas också i bakgrundskapitlet.

2.1 Social ångest bland unga

Social ångest definieras som ett känslotillstånd som kan innebära olika symtom som till exempel rädsla, rastlöshet, spänningar, oro, men även känsla av skräck eller panik. Då en person lider av social ångest är den ofta långvarig och stark samt förhindrar personens vardagliga funktionsförmåga. Symtomen vid social ångest kommer i olika former, det vill

säga i psykiska, fysiska samt beteendesymtom (Se figur 1). När en person lider av social ångest är det vanligt att personen har en rädsla för sociala situationer samt känner att hen konstant blir kritiserad eller observerad av andra. Uppkomsten av social ångest kan handla om situationer där en person hamnar uppträda framför andra, men kan i svåra fall också inträffa i vardagliga sociala situationer. (THL 2022)

Psykiska symtom	Fysiska symtom	Beteendesymtom
<ul style="list-style-type: none"> • rädsla • panik eller skräck • katastrof- och orostankar • osäkerhet kring sig själv och sitt eget kunnande 	<ul style="list-style-type: none"> • hjärtklappning • rodnad • darrningar • svettningar • huvudvärk • yrsel • magsymtom • illamående • rygg- och ledsmärtor 	<ul style="list-style-type: none"> • undvikande: oftast försöker personen helt och hållet undvika att hamna i situationer som framkallar ångest eller som påminner om sådana situationer • säkerhetsbeteende: i en ångestfylld situation kan personen ty sig till kontrollmetoder som på lång sikt dock upprätthåller ångesten • användning av alkohol och droger: en del personer som lider av ångestsyndrom kan försöka kontrollera sin ångest genom att använda alkohol eller droger

Figur 1. Symtom vid ångest. (Källa: THL, 2022)

Detta är ett viktigt område att undersöka eftersom ångest kan betydligt försvåra den unga att bygga upp nya sociala relationer eller upprätthålla befintliga relationer. Ångest påverkar dessutom den ungas förmåga att prestera i skolan och deltagande i hobbyer. Enligt Marttunen et al. (2013) är det beräknat att t.o.m. 4–11 av 100 ungdomar, drabbas av ångestsyndrom, medan en nyare statistik av Haravuori et al. (2016 s. 63) beskriver andelen vara ca. 10–15 %.

Social ångest som även kan kallas social fobi är ett psykiatriskt tillstånd. Social ångest betyder att ångesten hos en person har en negativ effekt på det dagliga livet, som orsakas av olika sociala situationer. Vad som orsakar social ångest kan variera stort på individnivå men är vanligt till exempel när en person uppträder, blir observerad eller till och med då en person är med om vardagliga sociala sammanhang. Symtomen kan vara psykiska men även fysiska, såsom bland annat hjärtklappning, svettning eller torr mun. Då en person drabbas av social ångest är hen rädd för skam eller att bli negativt kritiserad. Det är även

vanligt att personer känner att andra bedömer en. Dessa tankar är i flesta fallen inte sanna med verkligheten. (Mieli 2021)

2.2 Risk- och skyddsfaktorer

Eftersom detta arbete fokuserar sig på riskfaktorer ska vi närmare förklara begreppet *riskfaktor*. Både risk-och skyddsfaktorer kopplas till individen, familjen, kompiskretsen, skolan eller bostadsområde med mera. Nordens välfärdscenter (2012 s. 38) beskriver riskfaktorer som en ökad sannolikhet för att ett problem i barnets eller den ungas liv ska förekomma. Dock bör man vara medveten om att enstaka riskfaktorer inte nödvändigtvis innebär en ökad risk. Däremot handlar det oftast om en kombination av flera risker samtidigt som skapar en så kallad snöbollseffekt. Flera samtidiga riskfaktorer hos en individ ökar således sannolikheten av att bli drabbad av problem. (Nordens välfärdscenter 2012 s. 38) Som ett konkret exempel kan flera samtidiga riskfaktorer uppstå från att föräldrarna har låg utbildningsnivå och bor således på ett mer socialt utsatt bostadsområde, där det kan förekomma oftare våld och missbruk. Här kan man konkret se den snöbollseffekten som en riskfaktor kan föra med sig och via det förstoras problemen och riskfaktorerna ökas i mängd.

I detta arbete vill vi också beskriva kort begreppet skyddsfaktorer, även om detta arbete baserar sig endast på riskfaktorer. Vi vill beskriva skyddsfaktorernas betydelse så läsaren får en uppfattning om riskfaktorernas motsats och betydelsen av den. Vi upplever att det är viktigt för professionella att vara medvetna om riskfaktorer och dess betydelse, men även att vara medveten om de skyddande faktorerna och dess funktioner. Nordens Välfärdscenter (2012 s. 38) beskriver skyddsfaktorer som en minskad sannolikhet för problembeteende när riskfaktorer förekommer. När man pratar om både risk-och skyddsfaktorer bör man ha i minnet, att de båda påverkar sannolikheten för problembeteende men de garanterar ingen minskning eller ökning av problembeteende. (Nordens välfärdscenter 2012 s. 38)

Skyddande faktorer kan vara till exempel egenskap, beteende, en relation eller karaktärsdrag. Detta betyder således, att skyddsfaktorer kan göra ett barn eller en ungdom mer motståndskraftig mot olika möjliga risker som kan förekomma. Vuxna i ungdomens

näromgivning kan med sitt eget beteende stöda den ungas skyddsfaktorer. Från professionellas synvinkel innebär detta bland annat att ge positiv feedback för barnet eller den unga i stället för att uppmärksamma det negativa. När ett barn eller en ung får positiv feedback, ökar nämligen motivationsnivån och positiva framtida handlingar. (Nordens välfärdscenter 2012 s. 38)

2.3 Elev- och studerandevården

Elev- och studerandevården består av tjänster enligt läroplanens direktiv, vilka är psykolog- och kuratorstjänster samt skol- och studerandehälsovårdenstjänster. Elev- och studerandevården uppfylls i förstahand som förebyggande arbete vilket stöder hela läroanstalten. Elevhälsan uppfylls och styrs som en helhet genom mångprofessionellt samarbete mellan olika aktörer som till exempel social- och hälsovårdsväsendet, studeranden, vårdnadshavare och andra aktörer. (Undervisnings- och kulturministeriet u.å)

Studeranden har rätt till individuellt inriktad elevhälsa, vilket strävar efter att främja hälsan och delaktighet samt att förebygga problem. Detta innebär dessutom att försäkra tillgången till elevhälsotjänsterna och trygga kvaliteten på det tidiga stödet. (Undervisnings- och kulturministeriet u.å) Elev- och studerandevården innebär dessutom gemensam elevvård som är förebyggande och omfattar alla. Professionella strävar efter att skapa delaktighet och en trygg miljö i skolan. Den gemensamma elevvården samarbetar mellan både studerande och studiemiljön. Detta innebär att främja elevers välbefinnande, skapa en hinderfri och hälsosam skolmiljö. (Utbildningsstyrelsen 2023)

Resultatet av detta lärdomsprov kan användas i skolmiljön till exempel hos skolkuratoren eller skolsocionomen, för att upptäcka riskfaktorerna i social ångest i ett tidigt skede. Dessutom kan personalen inom skolan använda resultaten för att bli medvetna om hurdana faktorer i den ungas liv har kunnat påverka uppkomsten av social ångest.

2.4 Tidigare forskning

För att få en uppfattning om hurdan kunskap som fattas inom vårt temaområde, har vi läst oss in på tidigare forskning om social ångest bland unga. Till följande kommer vi

beskriva hurdan forskning som gjorts tidigare och var det ses enligt oss finnas en kunskapslucka. När vi samlade in data på tidigare forskning sökte vi vetenskapliga artiklar på databaserna ScienceDirect och EBSCO och dessutom använt oss av e-böcker på Perlego. Sökorden vi använt på databaserna var "*social anxiety disorder*", "*risk factors*", "*predictors*", "*adolescents*", "*young*" och "*causes*", vilka vi använt i olika kombinationer.

Enligt vetenskaplig forskning är social ångest den vanligaste typen av ångest som framkommer. Tidigare forskning tyder på att social ångest ofta framkommer redan då ett barn är ca. 11 år (Stein & Stein 2008). Socialstyrelsen i Sverige påpekar även att social ångest sällan framkommer före barn är ungefär 10 år, fastän social rädsla kan uppkomma redan då. Socialstyrelsen (2010 s. 14–15) menar att tecken på social ångest kan vara skolfrånvaro samt en brist på sociala kontakter med vänner.

Social ångest är inte endast ett psykiatriskt tillstånd utan är även själv en riskfaktor för till exempel depression eller olika former av missbruk. Resultat från undersökningar visar även bevis på att social ångest kan ha en sänkande effekt på livskvaliteten. Detta eftersom social ångest har visat sig vara förknippad med unga som hoppar av skolan och hos äldre blir arbetsproduktiviteten sämre. Studier visar inte tecken på att misshandel i barndomen skulle vara en riskfaktor för social ångest. Däremot finns det bevis över att personlighetsdrag som kallas beteendehämning, ofta är en tydlig riskfaktor för social ångest. Beteendehämning anses vara ärftligt och kan gå vidare i familjen. Forskning påpekar att det inte är onormalt att social ångest går vidare i familjen. (Stein & Stein 2008)

Arodaki (2011) i sin tur beskriver social ångest som ett fenomen där en person kan känna ångest inför sociala situationer med personer som inte tillhör den närmaste kretsen. Social ångest uppstår eftersom individen har en tendens att känna att andra människor observerar eller kritiserar en. På grund av denna orsak är det sannolikt att personer som lider av social ångest undviker att tala framför publik, äta på offentliga platser eller att träffa nya personer eftersom de är rädda att de gör någonting "fel", som anses vara pinsamt. Social ångest kan påverkas av olika riskfaktorer såsom bland annat biologiska (genetiska och psykologiska) och miljöfaktorer (sociala och kulturella) samt personliga upplevelser.

Arodaki (2011 s. 9) uttrycker att den mest sannolika orsaken till social ångest är en kombination av flera ovanstående riskfaktorer.

Föräldrar till unga med social fobi har rapporterats att ha en överbeskyddande fostringsmetod till jämförelse med föräldrar med barn utan diagnoser. Ungdomar sågs ha en större risk att lida av social fobi ifall modern hade en överbeskyddande fostringsmetod och fädernas undvikande fostringsmetod gentemot den unga. (Özkula et al. 2022) Enligt tidigare forskning har man funnit en koppling mellan social ångest och föräldrar som haft specifika fostringsmetoder såsom överbeskyddande, överkontroll och en saknad av värme mellan föräldern och barnet. Sammanfattningsvis kan föräldrarna få en roll som riskfaktor på den ungas mikronivå för uppkomsten av social ångest. (Arodaki 2011 s. 18)

Arodaki menar att social ångest kräver fortsatt forskning eftersom det inte än är tillräckligt utforskat. Social ångest definierades först i DSM-III (*System för att kategorisera psykiatriska tillstånd och sjukdomar*) år 1980 som en psykiatrisk helhet. Tidigare grupperades social ångest ihop med andra fobier. (Arodaki 2011 s. 9)

Tidigare forskning påpekar att individuell ångestkänslighet och avvaktandebeteende spelar tillsammans en roll som upprätthåller social ångest genom den inlärd tendensen att undvika oönskade situationer eller upplevelser. Forskning tyder också på att personer med allvarlig social ångest har en tendens att koncentrera sin uppmärksamhet mot sig själv snarare än till sin omgivning eller miljö. Den största individuella riskfaktorn för social ångest är ett tillbakadraget beteende. (Panayiotou et al. 2014)

En annan forskning undersökte sociodemografiska kopplingar med social ångest bland läkarstuderanden. Forskningen tydde på att kön och familjehistoria inom mental ohälsa var betydligt kopplade till uppkomst av social ångest. Dessutom har socio-ekonomiska statusen, ort på hemmet och typen av familj en betydelse i uppkomsten av social ångest. (Mercy et al. 2021)

Enligt tidigare forskning visar resultaten att flickor med indirekt självsäkerhet hade ett negativt samband med ångest, medan en positivt indirekt självsäkerhet hade ett samband med god självuppfattning. Självuppfattning i sig hade ett negativt samband med specifika

fobier, social ångest samt tvångsbeteende. I forskningen ansåg man även att självuppfattningen hos pojkar var en förstärkande skyddsfaktor för deras självsäkerhet. Både hos flickor och pojkar var depression en stor riskfaktor för social ångest, andra ångestsyndrom samt hanteringskunskaper. Till sist togs även ställning till att social ångest hade ett negativt samband med självsäkerhet vilket bidrog till osäkerhet. (Castaños-Cervantes & Vélez-Agosto 2020)

Enligt tidigare forskning kom vi fram till att med vårt arbete vill vi sammanställa de mest framkommande riskfaktorerna som spelar en roll i att den unga kan drabbas av social ångest. Tidigare forskning tyder på att de olika artiklarna och undersökningarna fokuserar sig till mestadels på ett eller vissa riskfaktorer, medan vi vill sträva efter att sammanställa de olika faktorerna. Denna studies resultat kan lätta professionella att identifiera de mest centralaste riskfaktorerna i den ungas miljö. Dessutom att professionella blir medvetna om vilka riskfaktorer som ses spela den största rollen i uppkomsten av social ångest bland unga, dvs vilken/vilka riskfaktorer framkommer oftast.

3 Syfte och frågeställning

Syfte med detta arbete är att belysa och sammanställa riskfaktorer i den ungas liv som kan påverka uppkomsten av social ångest. För att uppnå syftet kommer vi samla data på vilka fenomen som bidrar till att den unga kan drabbas av social ångest och hur riskfaktorerna påverkar den unga på olika systemnivåer. För att klargöra de olika nivåerna använder vi oss av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori, vilket vi kommer förklara mera djupgående i ett senare skede av arbetet.

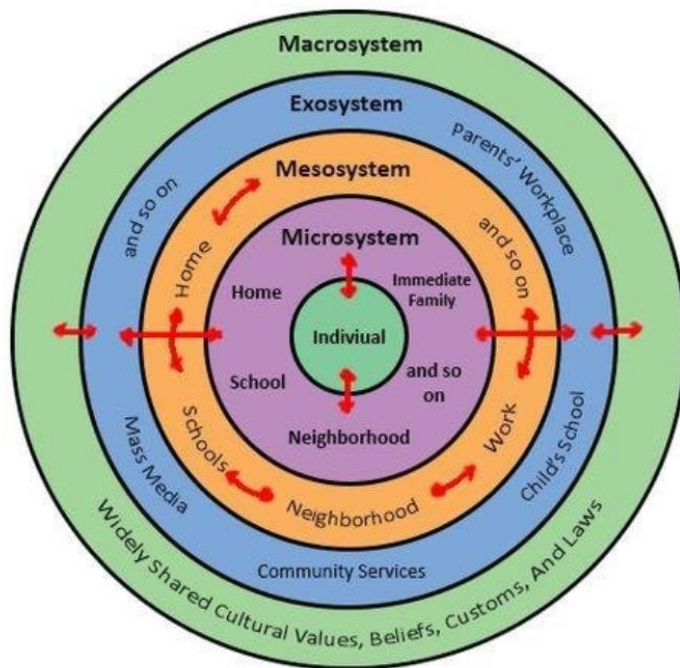
Studien utgår från ett professionellt perspektiv men vi upplever att resultatet kan användas av alla vuxna som är i kontakt med barn och unga, till exempel föräldrar. Eftersom föräldrar befinner sig närmaste barnen och de unga är det också bra för föräldern att ha kunskap om social ångest men även vilka faktorer som kan bidra till uppkomsten av social ångest. Social ångest är ett aktuellt och ökande problem bland unga, därför ser vi ett behov att sprida medvetenhet.

Frågeställningen för detta arbete är:

- Vilka riskfaktorer kan ha en betydelse i uppkomsten av social ångest bland unga?

4 Teoretisk referensram

I denna studie har vi valt att använda oss av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori, eftersom tidigare forskning tyder på att riskfaktorer befinner sig på olika nivåer. Denna teoretiska referensram stöder vårt syfte för arbetet genom att förklara olika samband mellan social ångest och den unga i centrum. Vi valde denna teori som referensram eftersom vi upplever att genom denna teori kan vi granska våra kommande resultat från de olika nivåerna, som tidigare forskning också tyder på. I följande avsnitt går vi djupare in på själva teorin och klargör de olika nivåerna.

Figur 2. Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori (Researchgate 2020)

4.1 Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori

Bronfenbrenners ekologiska utvecklingsmodell bygger på teorin om samspelet bland miljön runt omkring ett barn, som har en påverkan på barnet och på sättet barnet utvecklas. Bronfenbrenner (1981 s. 9) påpekar att det är flera olika miljöer som barnet är involverad i, på samma gång som i sin tur påverkar barnet. De olika miljöerna är även beroende av varandra och samspelar sinsemellan. Tjersland et al. (2011 s. 91) lägger

tyngdpunkten i Bronfenbrenners teori på den sociala och kulturella miljön som bidrar till barnets utveckling. I modellen betraktas inte en person som en passiv mottagare i en konstant miljö, utan personen betraktas som en aktör som samspelar och förändrar de miljöer hen har kontakt med i de olika delsystem. Samtidigt kan miljön ha ett inflytande på personen och förändra en på olika sätt. (Tjersland et al 2011 s. 91)

Den ekologiska miljön beskrivs som inbäddade strukturer där varenda miljö är kopplade ihop till varandra, som exempelvis ryska dockor. Dessa olika miljöer delar Bronfenbrenner upp i fyra olika system: mikro- meso-, exo- och makrosystem. (Bronfenbrenner 1981 s. 9). Ett barns biologiska utveckling och omgivning påverkar barnets förändring och utveckling. Teorin betonar hur olika faktorer påverkar sinsemellan samt i hurdan utsträckning de samverkar på barnets utveckling. Den utvecklingsekologiska teorin beskriver kvaliteten och olika kopplingar i barnets miljö. Interaktionen blir mer komplex med miljön då ett barn utvecklas. (Härkönen 2008 s. 22) Enligt Bronfenbrenners perspektiv påverkar samhället barnets utveckling och samhällssystemet påverkar således även andra miljöer från och med små detaljer. Sammanfattningsvis kan man enligt Härkönen (2008 s. 23) säga att teorin behandlar människans utveckling till ett helhetsmässigt medlemskap i vårt samhälle.

Bronfenbrenner (1981 s. 9) beskriver Mikrosystemet som relationer inom barnets omedelbara miljö, det vill säga människor som barnet är i interaktion med ansikte mot ansikte. Dock är relationer mellan andra personer som medverkar i miljön även betydelsefulla. Detta betyder att sådana relationer också påverkar utvecklingen hos barnet via indirekt inflytande. I jämförelse med Tjersland et.al (2011 s. 91) beskrivs mikrosystemet som omfattningen av individen och individens betydelsefulla andra. Med andra ord verkar det att de olika personernas deltagande i aktivitet och interaktion har en effekt på utvecklingen hos en person.

Härkönen beskriver Bronfenbrenners mikrosystem som funktioner, olika roller och individers samspel som den utvecklande personen upplever. Mikrosystemet är barnets närmaste miljö som innefattar olika strukturer som barnet är i direkt kontakt med. Relationerna i mikrosystemet är dubbelriktade vilket betyder att den utvecklande individen även påverkar miljön och inte endast själv påverkas av miljön. Härkönen lyfter

fram som exempel att föräldrar kan påverka ett barn men barnet kan även påverka hur föräldrar beter sig. (Härkönen 2008 s. 27)

Mesosystemet beskriver processen mellan två eller flera miljöer och deras relationer sinsemellan, ett exempel på sådana relationer kan vara mellan hemmet och skolan. (Tjersland et.al 2011 s. 91, Härkönen 2008 s. 30) Mesosystemet skapar kontakten mellan barnets olika mikrosystem, till exempel kontakten mellan barnets lärare i skolan och föräldern hemma. Sammanfattningsvis kan man säga att mesosystemet består av de relationer som barnets mikromiljöer har sinsemellan. (Härkönen 2008 s. 30)

Exosystemet definieras som en eller flera miljöer var individen inte nödvändigtvis är en aktiv deltagare, men olika händelser påverkar indirekt personen i centrum. Bronfenbrenner (1981 s. 21) påpekar att händelserna i exosystemet påverkar individens mikrosystem vilket har en koppling till individens utvecklande. I exosystemet påverkar miljöer individen, men individen kan inte påverka miljön. Härkönen (2008 s. 31) beskriver exosystemet som en interaktion mellan två olika system där barnet kan tillhöra, som till exempel hemmet, men också ett sådant system var barnet inte tillhör men som påverkar hens mikrosystem.

Exosystemet kan definieras som förbindelser samt processer som handlar om en eller flera miljöer, var en individ är delaktig i flera men inte delaktig i alla miljöer. Exempel på dessa miljöer kan handla om kärnfamiljen, olika hobbyklubbar eller föräldrars arbetsplats. Samtal och samverkan mellan dessa olika miljöer kan ha en effekt på uppfattningar eller värderingar, som således kan ha en inverkan inom olika mikrosystem. (Tjersland et.al 2011 s. 91)

Härkönen (2008 s. 31) beskriver makrosystemet som en bildning eller sammanställning av olika kulturella eller sociala kontext som är kännetecknande i mikro-, meso-, och exosystemen. Specifikare förklarar man tänka sig makrosystemet vara en viss kulturs, subkulturs eller en annan social kontext som uppföljts av samhället. Bronfenbrenner (2002 s. 266) fastställer att de kännetecknande beteende-, och uppfattningsmodeller förs över från generation till generation via olika kulturella institutioner som till exempel familjen, församlingen, skolan eller arbetsplatsen. Med andra ord genomsyrar

makrosystemet genom alla de tidigare beskrivna systemen. (Tjersland et al 2011 s. 92 Hårkönen 2008 s. 32)

5 Metod

I följande kapitel redovisas val av metod samt diskuteras forskningsetiken som varit närvarande under lärdomsprovet. I detta kapitel redovisas även på vilket sätt data samlats in, vilka inkluderingskriterierna varit och databaser som använts. I kapitlet framkommer även hur data bearbetats och analyserats.

5.1 Litteraturstudie som metod

Syfte med arbetet är att belysa och sammanställa riskfaktorer som kan ha påverkan till att den unga drabbas av social ångest. Arbetet utgår ifrån ett kvalitativt angreppssätt för att kunna besvara forskningsfrågan och för att hitta sambanden mellan riskfaktorer och social ångest. Det kvalitativa angreppssättet passar in i arbetet eftersom strävan är att få en djupare kunskap som tillägg för den redan existerande kunskapen. Därför har vi valt att använda oss av en kartläggande litteraturöversikt. Vi kommer utföra detta arbete på sekundärdata dvs. artiklar, tidskrifter och tillgängliga databaser.

Jacobsen (2012 s. 60) konstaterar att litteraturstudier vanligtvis är de arbeten som baserar sig på sekundärdata. Vi anser att med hjälp av en sammanställning av de riskfaktorer som kan spela en stor roll i framkomsten av social ångest, kan hjälpa bland annat med det förebyggande arbetet. Enligt Jacobsen (2012 s. 60) är målet med en litteraturstudie att sammanställa teorier och resultat.

Valet att använda sekundärdata för dessutom med sig nackdelar. Enligt Jacobsen (2012 s. 120) är en central nackdel med sekundärdata att tidigare forskare ha kunnat samla in och använda sitt material till ett annat syfte än vart man själv kommer använda materialet åt. I vårt arbete kan detta skapa ett problem mellan informationen som kan användas och det vi vill använda informationen till. Jacobsen (2012 s. 122) betonar även att trovärdigheten i användning av sekundärdata inte alltid nås. Det vill säga att vi inte kan vara fullt säkra över hur forskaren har samlat in sin data, hurdan datainsamlingsmetoden använt och vem som registrerat informationen.

Jacobsen (2012 s. 120) förklarar dessutom fördelar med källstudier, vilket är bland annat att få tillgång till vad människor sagt samt vilka deras tankar och åsikter är. En annan fördel är att nedtecknade källor är till mestadels mycket genomtänkta. I koppling till vårt arbete upplever vi att källorna vi använder är trovärdiga och det har använts mer tid och tanke på att skriva informationen i källorna.

5.2 Litteratursökning

Arbetet utgår ifrån en kvalitativt inriktad litteratursökning som enligt Patel & Davidson (2019 s. 52) tangerar frågor som hur vi kan beskriva och förstå sociala sammanhang. Datainsamlingens syfte är att visa på mönster och sammanhang som berör forskningsfrågan. (Forsberg & Wengström 2014 s. 131) Arbetets datainsamling kommer att basera sig på sekundärdata dvs. att data som använts har samlats in av andra forskare. (Jacobsen 2012 s. 120)

I vårt arbete kommer vi söka relevanta artiklar ur flera olika databaser såsom EBSCO, ScienceDirect, Sage. Sökorden som används är "Social anxiety / disorder", "risk factors", "predictors", "adolescents", "young (people)", "youth" och "causes". Vi har valt att använda oss av dessa sökord för att avgränsa irrelevant material. För att se en summering av sökresultaten, se bilaga 1.

5.3 Urval och relevans

När vi samlar in vår data, har vi använt oss av följande inklusion- och exklusionskriterier:

Tabell 1. Inklusions- och exkluderingskriterier

Inklusionskriterier	Exklusionskriterier
Artiklar som berör specifikt social ångest	Artiklar som beskriver ångest på en generell nivå
Artiklar med målgruppen 11–18 åringar	Artiklar där målgruppen är äldre än 18år
Artiklar som publicerats >2010	Artiklar som publicerats innan 2010

Artiklar på engelska, svenska eller finska	Artiklar skrivet på andra språk som inte vi har kunskap för
Artiklar som är referensgranskade	Artiklar utan referensgranskning

5.4 Innehållsanalys

Det finns olika tekniker och metoder inom innehållsanalys som man kan använda sig av i både kvantitativa och kvalitativa arbeten. Eftersom vårt arbete har ett kvalitativt angreppssätt, kommer vi att utgå från en kvalitativ innehållsanalys. Henricson (2012 s. 336) förklarar den kvalitativa innehållsanalysen som en beskrivning eller tolkning som genomförs mer djupgående, medan Jacobsen (2012 s. 146) beskriver innehållsanalysen som både förenklande och berikande av data. I vårt arbete upplever vi innehållsanalysen vara relevant för att granska hur vissa begrepp används i den litteratur vi sökt. I detta fall är kategorisering eller tematisering av olika begrepp aktuellt att förstå, och dessutom kopplingarna sinsemellan. Här blir det av stor vikt att dessutom förstå sammanhanget hur författarna använt dessa begrepp.

Databearbetningen i detta arbete har utgått från Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori. Valet baserar sig på att analysera riskfaktorer på de olika nivåerna och för att kartlägga möjliga riskfaktorer inom de olika nivåerna.

Utmaningen i kvalitativ forskning enligt Forsberg & Wengström (2013 s. 150) är att beskriva, analysera och tolka, eftersom kvalitativ forskning innehåller en stor mängd data som måste göras förståelig och även minska på mängden data samt identifiera ett slags mönster. Då man lyckas med arbetsprocessen skapas en god struktur som gör det möjligt att kommunicera och presentera resultaten i forskningen. En kvalitativ forskningsmetod bygger sig på en induktiv analysmetod som betyder att forskaren genom vissa specifika observationer kan beskriva, tolka och förklara eller till och med bygga en teori om ett fenomen. (Forsberg & Wengström 2013 s. 150)

De använda artiklarnas innehåll har analyserats ifall de motsvarar arbetets syfte och ifall populationen i gruppen befunnit sig i rätt åldersgrupp. Detta betyder att undersökningsgruppen bör vara unga och problemet som undersökts i artiklarna har

behandlat temat social ångest hos unga. Artiklarnas resultat ska vara fördelaktiga för arbetets syfte och frågeställning.

5.5 Etiska överväganden

Innan arbetet vid en systematisk litteraturstudie kan påbörjas ska etiska överväganden ta plats. De etiska övervägandena ska göras till exempel vid urval eller presentation av resultat. (Forsberg & Wengström 2013 s. 69) Etiken är närvarande i hela projektet, ända från val av område till det praktiska genomförandet. Forskningsetik innebär olika etiska överväganden som görs under ett vetenskapligt arbete. Det tidigare nämnda innebär förmågan att kunna reflektera över sina egna tankar, värderingar och kunskapen att tillämpa etiska principer i olika tillfällen som inte nödvändigtvis kan förutses. (Henricson 2012 s. 69–70)

Under forskningen och resultatpresentation är det viktigt att ta i hänsyn andra forskares arbete och resultat samt hänvisa korrekt till de publikationer som använts. (Tenk 2021) Genom vår forskningsprocess följer vi Arcadas god vetenskaplig praxis i studier. (2022) Vår litteraturstudie för med sig även etiska frågor. Enligt Henricson (2012 s. 86) kan det finnas risk för feltolkningar angående språk. Vi utgår i stort sett från material på engelska, vilket förutsätter att vi behärskar språket och förstår det lästa. De etiska frågorna kommer fram i formen att förstå materialet så det är menat och att redovisa materialet rätt. Vi bör även vara noggranna med att hänvisa korrekt och inte förvränga tidigare undersökningars innebörd.

5.6 Kvalitetsgranskning

För att säkerställa kvaliteten på de artiklar vi använder i studien, valde vi att använda oss av Forsbergs och Wengströms (2008) checklista för kvalitetsgranskning.

Värdet i en systematisk litteraturstudie baserar sig på hur bra man identifierar samt värderar studier som är kopplade till temaområdet. Varje studie som granskas måste bli värderade i ett antal steg, dock ser processen inte alltid lika ut men det har utvecklats ett antal metoder för att hjälpa kvalitetsgranska olika studier. (Forsberg & Wengström 2008 s. 122) Tyngden sätts på tre centrala frågor som ska bli besvarade:

- Vilket är syftet med undersökningen?
- Vilka resultat erhöles?
- Är resultaten giltiga?

Kvalitetsgranskningen enligt Forsberg & Wengström (2008) fungerade som ett stöd och bekräftade att de använda artiklarna är tillförlitliga och användbara för arbetet. Därtill kontrollerades mängden av urvalsgruppen och metoder som undersökningarna använt sig av och landet där studien utförts. Med hjälp av kvalitetsgranskningen skapades en konkret uppfattning om de använda artiklarnas trovärdighet.

6 Resultatredovisning

I detta kapitel kommer vi redovisa för studiens resultat. För att göra resultaten tydliga har vi bestämt oss för att kategorisera resultaten. Senare i resultatanalysen kommer vi koppla resultaten till Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori. Vi kommer redogöra resultaten i tre olika kategorier: personlighetsdrag, familj och omgivning. För att göra texten mera flytande har vi bestämt oss att referera artiklarna enligt numror (se bilaga 2.).

6.1 Personlighetsdrag

Artikel 1 identifierade personlighetsdrag som ett fenomen vilket kan förutspå social ångest. Som urvalsgrupp i studien fungerade 681 universitetsstuderanden i Japan. Resultaten i denna artikel tyder på att en signifikant riskfaktor för social ångest är ett skadeundvikande beteende hos den unga. Det skadeundvikandebeteendet kan kännetecknas av bland annat pessimism, blyghet, tvivel och överdriven oro. Artikel 4 undersökte kopplingen mellan säkerhetsbeteenden och framtida symtom av social ångest med en urvalsgrupp på 614 unga i åldern 11–14. Studien behandlade säkerhetsbeteende i form av självfokuserad uppmärksamhet och bearbetning av händelser (*Post event processing*), varav dessa sågs vara betydliga riskfaktorer för social ångest. Därtill lyfter artikel 4 fram även negativa sociala kognitioner, vilket innebär processen att hantera information ur sociala situationer.

Artikel 11 undersökte individuella skillnader i säkerhetsbeteenden och social ångest samt möjliga kopplingar till olika former av nedsatt funktionsförmåga. Urvalet bestod av 134 unga i åldern 14–15 som besvarade på enkätundersökningar. Resultaten understöder även betydelsen av säkerhetsbeteende som till exempel dolda undvikandestrategier (*Covert avoidance*). Artikeln påpekar att säkerhetsbeteendet har en upprätthållande effekt av social ångest hos tonåringar.

Artikel 2 studerade förhållandet mellan självkänsla, interpersonell tillit och social ångest hos studenter. I studien deltog 673 högskolestudenter vars resultat mättes genom tre olika skalor (SES-, TS-, IAS-skala). Resultaten lyfte fram låg självkänsla hos unga vilket medför högre risk för social ångest. Dessutom tar artikeln fram betydelsen med att kunna lita på andra personer i sin näromgivning. En låg tillit medför högre risk för uppkomst av social ångest. Artikel 15 studerade hurdan inflytande föräldrar och kamratkretsen kan ha på en ungdom och möjlig utveckling av social ångest. 63 unga i åldern 7–12 och deras föräldrar deltog i studien genom att svara på frågeformulär. Resultaten i undersökningen diskuterar för en snöbollseffekt, där barnet känner negativ självkänsla ökar barnets undvikande av sociala situationer vilket i sin tur leder till högre risker av social ångest.

Artikel 10 beaktade den unika risken för avvisningskänslighet för utveckling av social ångest. Undersökningen pågick i fem år och deltagarna svarade på sju upprepade undersökningar under denna tid. Besvararna i undersökningen bestod av 377 australienska studenter i åldern 10–13 och deras föräldrar. Resultaten sätter fokus på personens känslighet för att bli avvisad. Resultaten beskriver att unga med låg känslighet för avvisande har en stor risk att utsättas för social ångest. Det framkom även att de individuella temperamentsegenskaperna och känslodysreglering spelar en stor roll i utveckling av social ångest.

Sammanfattningsvis tyder ovanstående resultat på att barnets eller den ungas personlighet i sig kan vara en betydlig riskfaktor för utvecklingen av social ångest. Dock är inte resultaten så entydiga, utan personen får utöver sin egen personlighet även inflytande från omgivningen som kan påverka hen.

6.2 Familj

Artikel 3 strävar efter att förstå sambandet mellan svårigheter i barndomen och socialångestsyndrom. 3849 personer intervjuades och samlades in med hjälp av väl validerade skalor som används för WHO enkäter. Resultaten i studien behandlar föräldrarnas förflutna i form av till exempel mentalproblem, missbruksproblem eller kriminell bakgrund. Det diskuteras våld i familjen och föräldrarnas missanpassning, vilka ökar möjligheterna för den unga att drabbas av social ångest. Artikel 5 i sin tur fastställer hur olika riskfaktorer påverkar förändringar i ångestsymtom under tiden från före till tidigt tonår. Urvalet baserade sig på 528 ungdomar i årskurserna 6, 7 och 8 som besvarade online-enkäter under år 2016–2018. Artikelns resultat understöder artikel 3 genom att familjen spelar en stor roll genom genetiken och temperamentsmässiga faktorer.

Artikel 6 undersöker förhållandet mellan mödrars och fäders fostringsmetoder och social ångest. Artikeln utfördes genom självrapporter som besvarades av 2060 andalusiska studenter där medianåldern var 14,34. Artikel 7 i sin tur vill karaktärisera förhållandet mellan föräldraskap och social ångest hos deras barn. I denna studie deltog 1053 ungdomar där föräldraskap bedömdes genom strukturerade frågeformulär. Både Artikel 6 & 7 satte vikt på betydelsen av föräldrarnas beteendemönster som till exempel brist på närhet och kommunikation med barnet eller den unga. Artikel 6 tydde på situationer där barnet har en begränsad autonomi på grund av sina föräldrar, medförs en allvarlig risk för utvecklingen av social ångest. Därtill behandlade artikeln hur viktigt det är att barnet hemma tillåts visa sina känslor utan att känslorna dämpas. I koppling till barnets känslor, var även föräldrarnas användning av manipulativa strategier (*Intrusive strategies*) allvarliga riskfaktorer för social ångest.

Artikel 13 utvidgar tidigare undersökning som visar på samband mellan misshandel under barndomstiden och utvecklingen av social ångest hos unga. Undersökningen bestod av två studier varav den första hade ett urval på 60 psykiatriskt berikade barn i åldern 10–17 och den andra studien bestod av 75 barn i åldern 9–15. Metodvalet handlade om att filma en interaktion samt genom frågeformulär. Artikel 13 tillägger andra negativa beteendemönster hos föräldrar som bland annat auktoritära fostringsmetoder och negativa former av normativt föräldraskap.

Artikel 7 närmade sig ämnet genom att urskilja faderns och moderns roll i föräldraskapet. När det diskuteras moderns roll är överbeskyddande beteende en riskfaktor, medan faderns möjliga avvisande är en riskfaktor för social ångest hos den unga. Artikel 15 vill påstå att det inte endast är moderns överkontroll vilket påverkar barnet, utan dessutom även faderns överkontroll har en påverkan. Sammanfattningsvis tyder artikel 7 & 15 på att en kombination av negativ föräldraskap av både modern och fadern har en stor negativ inverkan i utvecklingen av social ångest hos deras barn. Artikel 14 undersökte ifall föräldrarnas avvisande och familjeklimat kan förutspå ungdomars social ångest. Urvalet bestod av 687 hushåll där barn och två föräldrar besvarade olika enkätformulär som innehöll olika skalmätningar. Även artikel 14 tar upp faderns roll i uppfostran angående möjlig avvisande beteende gentemot den unga, vilket ökar ensamhet som kan i senare tonåren ha ett inflytande på social ångest. Därtill ökar möjligheterna för unga att drabbas av social ångest när fadern har ett avvisande beteende för barnet.

Artikel 9 undersöker hur ACE (*Adverse Childhood Experiences*) samt anknytningsstilar kan vara relaterade till social ångest hos ungdomar. Urvalet bestod av 60 unga i åldern 11–18 som hade en primär diagnos av social ångest och en kontrollgrupp med 60 ungdomar utan någon diagnos. Grupperna genomförde LSAS (*Liebowitz Social Anxiety Scale*), CTQ (*Childhood Trauma Questionnaire*) och A-RSQ (*Adolescent Relationship Scale Questionnaire*). Artikel 12 replikerar tidigare arbete om barndomsmisshandel inom socialt ångestsyndrom och undersöker dess inverkan på läkemedelsbehandling. I studien deltog 156 personer som sökte behandling för socialt ångestsyndrom. Deltagarna besvarade frågeformuläret CTQ. Artikel 9 & 12 tangerar både känslomässig försummelse och känslomässig misshandel i barndomen som kan förutspå utvecklingen av social ångest hos en ungdom. Artikel 12 tillägger även fysisk misshandel som en länk till sämre livskvalitet hos den unga. Enligt artikel 12 var den största förutsägaren för social ångest emotionell misshandel.

För att sammanställa resultaten inom familjen kan dras slutsatsen att familjen påverkar barnet eller den unga på flera olika sätt som till exempel föräldern själv, föräldrarnas beteende och föräldrarnas förflutna. Därtill är det viktigt att ge rum till den unga och chansen att fungera självständigt. Föräldrarna bär en stor roll för att skapa en trygg och

öppen miljö hemma där det är tillåtet att visa sina känslor utan att bli avvisad. Föräldrarna bär ett väldigt stort ansvar för att säkerställa att barnet får trygghet.

6.3 Omgivning

Artikel 5 beskriver att sociala jämförelser inom kamratrelationer kan påverka den unga på ett negativt sätt gällande social ångest. Artikel 15 diskuterar även ungas vänskaps kvalitet i form av att få bekräftelse av jämnåriga. De unga som inte upplevde bekräftelse av sina jämnåriga hade en högre risk för social ångest. Artikel 8 analyserar en möjlig koppling mellan social ångest och socialt tillbakadragande med inblandning i traditionell- och/eller cybermobbing (nätmobbing). 511 mellanstadieelever med medianåldern 12,7 bedömdes tre gånger under en tidsperiod på ett år, genom självrapporter och lärarrapporter. Resultaten närmar sig via mobbningsupplevelser och tyder på att elever som varit offer för mobbing har högre nivåer av socialt tillbakadragande. Artikelns resultat tyder även på att unga som blivit offer för mobbing lider oftare av social ångest men dessutom av socialt tillbakadragande. Artikel 9 vill lägga vikten på föräldrarnas utbildningsnivå vilka är i direkt koppling med inkomstnivån i familjen. Resultaten tyder på att låginkomstfamiljer har en högre risk av att den unga drabbas av social ångest medan i höginkomstfamiljer upptäcktes inga samband.

Sammanfattningsvis påverkas barn och unga av människorelationer i omgivningen både inom och utanför familjen. Socioekonomiska statusen har en betydelse i samhället när det diskuteras om ungas sociala ångest. Händelser och faktorer i barnets eller den ungas omgivning kan tillsammans skapa en helhet som är direkt eller indirekt kopplade till utvecklingen av social ångest hos den unga.

6.4 Skyddsfaktorer

Tidigare i arbetet beskrev vi att vi inte kommer att behandla skyddsfaktorer i en större grad men vi kommer kort belysa skyddsfaktorer utifrån våra resultat. Valet baserar sig på att genom de nämnda resultaten kan professionella arbeta med att skydda barnen och unga från riskfaktorer. Eftersom de artiklar vi studerat inte behandlat skyddsfaktorer kommer vi inte gå på djupet med dem utan lämna dem på en generell nivå.

Artikel 15 poängterar att barn och unga som uppfattar sig själva som socialt accepterade har lägre nivåer av social ångest. Då barnet känner sig socialt accepterad utgör det sig till en signifikant skyddsfaktor. Denna skyddsfaktor skyddar emot ensamhet och socialt tillbakadragande som i sig är riskfaktorer för social ångest. En skyddsfaktor som uppkom i artikel 2 vill vi också sätta tyngd på. När en ungdom litar på personer i den egna sociala miljön har hen en lägre risk att utveckla social ångest medan ifall tilliten är lägre är risken högre för framkomsten av social ångest. Denna skyddsfaktor är viktig till exempel inom skolan, hemmet och kompiskretsen.

7 Resultatanalys

I detta kapitel kommer vi analysera närmare våra resultat och koppla resultaten till den teoretiska referensramen, Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teorin. För att göra analysen tydligare har vi valt oss att kategorisera resultaten för att få en klarare uppfattning.

7.1 Mikrosystem

Mikrosystemet är det system som ligger närmaste individen och som individen ständigt blir påverkad av. Detta system innebär de närmaste människorelationerna som individen har. (Bronfenbrenner 1981 s.9)

Enligt resultaten i artiklarna 1, 2, 4, 10, 11 och 15 anses personlighetsdrag vara en signifikant riskfaktor för framkomsten av social ångest bland unga. Hälften (1, 4 och 11) av artiklarna som behandlar personlighetsdrag sätter vikt på säkerhetsbeteenden hos unga och dess eventuella inflytande på utvecklingen av social ångest. Säkerhetsbeteende kommer fram till exempel genom ett skadeundvikande beteende eller undvikandestrategier (*Covert Avoidance*). De övriga tre artiklarna (2, 10 och 15) diskuterar för betydelsen av tillit, kamratkretsens och familjens inflytande och avvisningskänslighet.

Enligt Bronfenbrenner (1981 s.9) har barnets biologiska utveckling och omgivning en påverkan på barnets förändring och utveckling. I koppling till Bronfenbrenner tyder

resultaten tydligt på att ett barns förändring blir påverkad av faktorer i sin mikromiljö. Då barnet har ett ökat säkerhetsbeteende eller låg tillit för de nära människorna inom mikrosystemet, ökar chansen negativt för social ångest att utvecklas hos den unga. Eftersom den unga blir konstant påverkad av sitt mikrosystem är det ingen överraskning att resultaten även tyder för detta.

När vi granskade mikrosystemet fann vi att familjeinflytandet spelade en stor roll i den ungas mikrosystem. I vår resultatredovisning framkom det till och med nio artiklar som behandlade familjeinflytande (3, 5, 6, 7, 9, 12, 13, 14 & 15). Vi väljer att dela upp dessa artiklar i två underkategorier, varav den första tangerar temat barndomsupplevelser (3, 5, 9, 12 & 13) medan den andra tangerar själva föräldraskapet (6, 7, 14 och 15).

Negativa barndomsupplevelser påverkar barnet och den unga negativt vilket kan leda till senare social ångest. Känslomässig försummelse och känslomässig misshandel framkom i våra resultat (artikel 9) som en stor riskfaktor som ökar chansen för bildning av social ångest. Därtill visade resultat att fysisk misshandel (artikel 12) även är en direkt länk till en försämrad livskvalitet hos barnet eller den unga. Sammanfattningsvis tyder resultaten på att olika former av vanvård av barn har den största rollen av bildningen av social ångest i kontexten av barndomsupplevelser.

Flera artiklar (6, 7 och 15) närmar sig problemområdet via synvinkeln av föräldraskapet och fostringsmetoder. Resultaten i vår studie visar på att föräldrars beteendemönster så som brist på närhet, kommunikation och en begränsad autonomi medför en allvarlig risk för både barnets utveckling men dessutom utvecklingen av social ångest. Ett nyckelfynd vi fann handlade om föräldrarnas beteendemönster då det gäller barnets känslor. Detta innebär att ifall föräldrar dämpar på barnets känslor och tillåter inte barnet visa sina känslor har det en direkt koppling till social ångest.

Två av ovanstående artiklar (6 och 7) talar även för skadliga effekter som orsakas av föräldrarnas överkontroll (auktoritär fostringsmetod). Dock fanns det också motstridigheter i artiklarna, eftersom artikel 6 understryker moderns överkontroll som ett problem medan artikel 7 talar för att båda föräldrarnas överkontroll är skadligt för barnet. Vi kan ändå konstatera enligt resultaten att överkontroll inte borde vara närvarande i en

förälders fostringsmetod oberoende kön. Enligt artikel 14 är betydelsen av faderns avvisande en rejäl riskfaktor för social ångest.

Mikrosystemet består av funktioner, roller och samspel mellan individer. I koppling till familjeinflytande, förklarar Härkönen (2008 s. 27) att det inte endast är föräldrar som påverkar barnet utan barnet kan även påverka föräldrarna. Föräldrarnas fostringsmetoder kan således ta inflytande av också själva barnen och formas enligt familjer. Eftersom barnet eller den unga befinner sig i centrum och är i närmaste kontakt med familjen i mikrosystemet, påverkar familjen både negativt och positivt.

7.2 Mesosystem

Mesosystemet beskriver relationen mellan två och flera processer samt deras kontakt sinsemellan. Detta innebär att mesosystemet är en betydlig del av relationerna i mikrosystemet. Ett vardagligt exempel kan handla om den kontakten som skolan och hemmet har. (Härkönen 2008 s.30)

På basen av resultaten i artiklarna (8 & 9) hade mobbning och inkomstnivå en koppling till bildningen av social ångest. Resultaten i artikel 8 tyder på att mobbning anses vara en större orsak för social ångest men därtill även också en betydlig riskfaktor för socialt tillbakadragande. Här ser vi ett konkret exempel på hur skolmiljön och hemmamiljön påverkar sinsemellan barnet. Både skolan och hemmet tillhör den ungas mikrosystem men deras relation i denna kontext blir en del av den ungas mesosystem. En negativ effekt behövs inte vara närvarande i båda mesosystemen, utan redan en negativ effekt till exempel i skolan kan vara tillräcklig för att bidra negativt på barnets utveckling.

I granskningen av resultat (artikel 9) fann vi korrelationer mellan föräldrarnas utbildningsnivå och barnets risk att drabbas av social ångest. Kopplingen mellan förälderns utbildningsnivå och barnets risk att drabbas av social ångest handlar om att låg utbildningsnivå oftast är förknippad med låg inkomstnivå. Ifall socioekonomiska statusen är sämre kan det spela en betydelse till exempel på boendet och hur miljön ser ut där barnet växer upp. Enligt resultaten kan uppväxtmiljön ge stort inflytande genom händelser och andra faktorer både på ett positivt och på ett negativt sätt. Resultaten tydde

även på att hög inkomst inte hade en korrelation med bildningen av social ångest hos barnet. Detta kan tyda på att föräldrar med högre inkomst har en större chans att bosätta sin familj i en uppväxtmiljö som är tryggare.

På basen av dessa resultat kan man konkret se hur mesosystemen formar en betydlig roll för hur barnets mikrosystem formas.

7.3 Exosystem

Exosystemet består av en eller flera miljöer där individen inte alltid nödvändigtvis är en aktiv deltagare, men där händelser ändå kan påverka en person indirekt. Vikten sätts på att händelser inom ett exosystem har en påverkan på mikrosystemet vilket i sin tur har en inverkan på barnets utveckling. Barnet blir påverkad av miljön i exosystemet men kan inte själv påverka miljön. (Bronfenbrenner 1981 s. 21)

Resultat (artikel 3) talar för att föräldrarnas förflutna spelar en betydelsefull roll för möjlig uppkomst av social ångest hos barnet. Föräldrars möjliga kriminella bakgrund, mentalproblem eller missbruksproblem kan medföra högre risk för att deras barn drabbas av social ångest. Genom resultaten i artikel 3 kan vi få en bekräftelse över att barnet själv inte behöver vara närvarande i en viss miljö men kan påverkas ändå direkt eller indirekt av föräldrarnas förflutna. Barnet är givetvis inte närvarande i familjens förflutna men sådana händelser har en påverkan på barnets tillvaro.

7.4 Makrosystem

Makrosystemet anses vara en bildning eller sammanställning av olika sociala kontext eller kulturella som kännetecknas i mikro-, meso-, och exosystemen. Makrosystemet kan handla om till exempel en kultur eller annan social kontext som samhället uppföljer. (Härkönen 2008 s. 31) Bronfenbrenner (2002 s. 266) menar att beteende- och uppfattningsmodeller flyttar sig fram från generation till generation genom till exempel familjen eller skolan.

I vår resultatredovisning hittade vi inte bevis på flera tydliga samband med makrosystem och social ångest. Dock tyder resultat (artikel 5) på att social jämförelse och jämförelse av utseende mellan jämnåriga kan vara något som har en skadlig inverkan på den ungas

välfärd. Ifall unga konstant jämför sig själva med jämnåriga tyder resultaten på att barnet har en högre risk att bli drabbad av social ångest. Sambandet mellan jämförelserna och social ångest sågs vara starkare hos tonårsflickor än hos tonårspojkar.

Slutsatsen är att makrosystemets inverkan var underrepresenterad i vår studie men kan ändå anses genomsyra alla de andra systemen i någon mån. Dock kan man säga att makrosystemet även bidrar till utvecklingen av social ångest.

7.5 Sammanfattning av resultatanalys

Studiens resultat tyder på att riskfaktorer i den ungas liv befinner sig på alla systemnivåer. Resultaten tyder dessutom på att mikrosystemets och mesosystemets inverkan på barnets utveckling är den starkaste. Dock bör man inte underskatta inverkan av exo- och makrosystemen men påverkan är inte nödvändigtvis lika direkt och stark.

Tabell 2. Riskfaktorer för uppkomsten av social ångest hos unga.

Mikrosystemet		
Individfaktorer	Familjefaktorer	Miljöfaktorer
Säkerhetsbeteende	Föräldraskap	Barndomsupplevelser
Skadeundvikande beteende	Familjeinflytande	Kamratinflytande
Avvisningskänslighet		
Tillit		
Mesosystemet		
	Föräldrarnas Utbildningsnivå	Uppväxtmiljö
	Familjens inkomstnivå	Mobbning
Exosystemet		
	Föräldrarnas förflutna	
	- - missbrukarproblem	
	- - kriminell bakgrund	
	- - mentala problem	
Makrosystemet		
Social jämförelse		Social jämförelse

Jämförande av utseende		Jämförande av utseende
------------------------	--	------------------------

8 Diskussion

Syftet med detta arbete har varit att belysa och sammanställa riskfaktorer i den ungas liv som kan påverka uppkomsten av social ångest. Vi har samlat data på riskfaktorer som framkommit i vetenskapliga artiklar som kan bidra till att en ung person drabbas av social ångest. Studiens resultat har delats in i kategorier för att göra resultatförståelsen lättare. Vi har använt oss av Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori för att tillämpa resultaten på de olika systemnivåerna där den unga befinner sig i.

8.1 Resultatdiskussion

Studiens resultat tyder på att social ångest uppkommer ofta i ett tidigt skede i livet och har en sänkande effekt på livskvaliteten hos de personer som drabbas. Riskfaktorer befinner sig på olika nivåer och förekomsten av social ångest kan bero på ett antal olika fenomen som till exempel personlighetsdrag, biologiska- och miljöfaktorer samt egna personliga upplevelser. Fostringsmetoder inom familjen och socioekonomiska statusen sågs ha en koppling till att en ungdom drabbas av social ångest. Det framkom även att social ångest kan vara ärftligt i viss mån. Social ångest är ett allvarligt psykiatriskt tillstånd eftersom den även agerar som en riskfaktor för andra möjliga psykiska diagnoser som till exempel enligt tidigare forskning kan vara depression.

Studiens resultat var inte särskilt överraskande eftersom tidigare forskning förberett oss för en mängd möjliga riskfaktorer en ung kan utsättas för. Dock fick vi en insikt i vilka riskfaktorer blev konstant överrepresenterade och vilka händelser som har en starkare negativ påverkan på den unga. Familjeinflytande spelar en stor roll i uppkomsten av social ångest vilket inte i sig är överraskande eftersom familjen ligger så nära individen. Man bör vara försiktig med tolkningen av resultaten eftersom enstaka riskfaktorer inte automatiskt leder till social ångest och samma riskfaktorer kan ha olika påverkan på ett barns utveckling. Det finns således inget som säger exakt hur social ångest uppkommer.

Konkreta exempel på hur studiens resultat kan tillämpas för professionella kan handla om bland annat arbetet inom elev- och studerandevården. Eftersom elev- och studerandevården strävar efter att förebygga och främja de ungas hälsa är det viktigt att de professionella känner till riskfaktorer som kan bidra för en negativ utveckling hos den unga. Med specifika riskfaktorer och riskmönster kan till exempel kuratorer eller psykologer inom elev- och studerandehälsovården hålla ett öga på utvecklingen av dessa fenomen hos de unga och kartlägga eventuella riskfaktorer hos den unga. Unga som drabbas av social ångest kan känna sig utanför och deltar inte gärna i sociala sammanhang. Ifall den individuella elevvården kan tidigt identifiera riskerna och arbeta för att minska riskernas påverkan kan elevens påfrestning mildras. Ifall den unga känner sig mindre belastad kan hen känna sig mer självsäker att delta i sociala sammanhang i skolan och således stärka sin delaktighet i skolmiljön.

Individuella elevvården innebär dessutom tidigt stöd vilket i denna studies fall tyder på identifiering av riskfaktorerna kring den unga. Ifall den professionella och den unga tillsammans kan kartlägga riskerna och inse deras påverkan, kan den unga även känna av lättnad. I dessa fall kan det interprofessionella samarbetet påbörjas med individen och förebygga tillsammans riskernas utvidgande. Den gemensamma elevvården i sin tur handlar mer om att skapa en trygg miljö i skolan som exempelvis kan omfatta klassen. För att professionella kan skapa en hälsosam skolmiljö krävs kunskap om brister och möjliga riskfaktorer i skolomgivningen. I detta fall kan professionella dela med sig kunskap om social ångest, dess betydelse och uppkomsten av den. Det interprofessionella teamet kan erbjuda unga samtalsstöd kring psykisk välfärd, hur eleverna kan få stöd och hjälp samt diskutera om möjliga frågor och tankar kring ämnet. Professionella inom elev- och studerandevården bör medföra att social ångest är vanligt förekommande och man kan få stöd. Om elever får tidigt stöd av interprofessionella teamet inom elev- och studerandevården förebyggs eventuella större och flera problem från att uppstå.

Våra resultat hjälper och stöder professionella i det dagliga arbetet tillsammans med barn och ungdomar, för att klargöra händelser och faktorer kan vara betydelsefulla för den ungas välfärd. Resultaten ger också en insikt i vilka områden som den unga kräver mera skydd och stöd i samt var mera arbete krävs. Genom att professionella kartlägger den ungas liv och omgivning kan man få en helhetsbild var möjliga riskfaktorer kan

befinnas. Med hjälp av detta kan man påbörja förebyggande arbete inom det område som krävs och förstärka de befintliga resurserna hos den unga.

Denna studie stöder dessutom föräldraskap eftersom vi belyser hur stor inverkan vissa fenomen kan ha på en ung individs utveckling. Resultaten sprider medvetenhet för vuxna om hur viktigt en trygg uppväxtmiljö för barn och unga är. Utifrån resultaten kan föräldrarna även iaktta barnets vardagliga beteende och fästa uppmärksamhet vid förändrat beteende.

Med hjälp av de riskfaktorer som denna studie lyfter fram kan man dessutom utveckla de faktorer som fungerar i skyddande betydelse. Vuxna och professionella har ett delat ansvar att bidra till att den unga känner sig socialt accepterad och att uppväxtmiljön är trygg. Då den unga har tillit för vuxna och får växa upp i en trygg miljö minskar risken betydligt för möjlig uppkomst av social ångest. Då barnet har en trygg miljö att växa i är det förebyggande arbetet lättare att utföra.

Frågeställningen för studien var:

- Vilka riskfaktorer kan ha en betydelse i uppkomsten av social ångest bland unga?

Frågeställningen blev besvarad och vidare analyserad. En riskfaktor utgör inte betydlig skada i sig utan snarare flera samtidiga riskfaktorer samt omgivningens samspel samverkar bildningen av social ångest. Resultaten stöder således tidigare forskning med att en ensam riskfaktor nödvändigtvis inte leder till uppkomst av social ångest. Dessutom bekräftas tidigare forskningsresultat med att familjehistoria och socioekonomiska status påverkar starkt uppkomsten av social ångest. Resultaten tyder på att ju närmare individen samverkar med riskfaktorer desto starkare är risken att lida av social ångest. Riskfaktorerna kunde kategoriseras under tre breda kategorier: personlighetsdrag, familjen och omgivningen. Faktorerna inom dessa kategorier kunde även delas in i specifika händelser och kategorier för att urskilja dem (Se tabell 3.). Som teoretisk referensram i denna studie fungerade Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori där utifrån resultaten kunde vidare kategoriseras och analyseras.

8.2 Metoddiskussion

Valet för metoden för denna studie var en kartläggande litteraturöversikt. Metodvalet baserade sig på strävan efter att få en djupare kunskap om riskfaktorer och en större helhetsbild, eftersom ju flera ungdomar drabbas av social ångest i dagens samhälle. Denna metod visade sig vara mer passande än en enkät- eller intervjustudie. I en enkätundersökning vore det utmanande att hitta rätta undersökningsgrupp för att besvara frågor, dessutom antalet besvarare bör vara tillräckligt omfattande. Även en intervjustudie vore utmanande i detta fall eftersom vi måste kunna kartlägga de individer som lider av social ångest och dessutom få individerna att frivilligt delta i en intervju. Av dessa orsaker upplever vi att en kartläggande litteraturstudie var det bästa alternativet och den fungerade mycket väl för att få en bred uppfattning om de existerande riskfaktorerna kring en ungdom.

Eftersom studierna utförts utanför de nordiska länderna väcks tanken ifall samma riskfaktorer berör finländare. Själva diagnosen social ångest är ett globalt tillstånd som alla kan drabbas av oavsett nationalitet, ålder eller kön. För att resultaten behandlar personlighetsdrag, familjeinflytande och miljöfaktorer ser vi inga förhinder att samma riskfaktorer berör oss i Finland. Dock kan vi konstatera att då barn blir påverkade av miljön i exosystemet (till exempel kulturen i ett land) kan vi inte utesluta det faktumet att kulturella skillnader kan spela en roll i olika länder. I helhet kämpar unga och familjer med samma problem oavsett nationalitet och bostättningsort.

Genom den kartläggande litteraturöversikten kunde vi dessutom tillämpa Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori genom att få tillräcklig data för att kategorisera infon under de olika systemnivåerna. Data vi arbetat med har varit omfattade på grund av att vi hämtat in informationen från flera olika databaser med flera olika ansatser. Artiklarna som använts har genomförts under en längre tidsperiod, mellan år 2011–2022. Detta betyder att resultaten är mångsidiga och pålitliga. Därtill är en del av studierna också longitudinella vilket ger ett mervärde till artiklarna.

I denna studie har vi använt oss av 15 vetenskapliga artiklar som är noggrant valda och kvalitetsgranskade. Vår kvalitativa forskningsmetod har analyserats genom att beskriva och belysa olika riskfaktorer genom Bronfenbrenners teori. De riskfaktorer som blivit

behandlade ligger under personlighetsdrag, familjeinflytande och omgivning. (Se tabell 2)

Valen av sökorden var relevanta men kändes stundvis utmanande att hitta specifika artiklar eftersom artiklarna behandlar ofta en annan diagnos vid sidan om social ångest. En nackdel med en stor mängd artiklar handlade om att de var systematiska litteraturstudier. Detta ledde till att vi hamnade lämna bort fyra artiklar eftersom de inte mötte våra kriterier.

Fördelarna med de valda artiklarna var till exempel utgivningsår, population och största delen undersöktes under flera års tid. Ifall vi använt oss av äldre artiklar kunde vi ha fått flera artiklar att granska. Dock höll vi oss inom våra inklusionskriterier eftersom vi inte ville använda oss av möjligen föråldrad information. Det fanns ett stort antal artiklar som behandlade social ångest men de flesta artiklarna hade ett väldigt specifikt närmande på ett specifikt problem. Detta ledde till att artikelsökningen och begränsningen tog en stor del tid. Undersökningarna genomfördes i flera olika länder i flera olika kontinenter, till exempel USA, Asien, Europa och Australien. Eftersom kultur och socioekonomiska statusen kan variera i stort sett mellan länder, fick denna studie en bred och omfattande kunskap och resultat som enades om riskfaktorer även om de genomförts i till och med olika kontinenter. Detta leder till att resultaten är generaliserbara eftersom undersökningarna genomförts i olika kulturer och länder men resultaten tyder ändå relativt lika. Detta tyder på att riskfaktorerna är lika i olika länder och unga blir påverkade av liknande faktorer oavsett land och status.

Studien har relevans likaså för den finländska kontexten. Barn och unga tar inflytande av sina föräldrar och bosättningen och omgivningen påverkar barnets utveckling. Runtom i världen och likaså Finland, finns barn och unga som kan ha vissa personlighetsdrag eller föräldrar med missbruksproblem. Dessa faktorer kan även ses ha betydelse för finländska barn och unga. Våra resultat är överförbara till finsk kontext eftersom det inte är av betydelse var i världen barnet eller den unga befinner sig i. Barnen och unga har likadana behov när det kommer till föräldrar och omgivning. Barnen ska ha en trygg omgivning att växa och utforska i och barnets vårdnadshavare bör ge trygghet och värme. Ifall det finns brist i dessa kan det störa barnets utveckling och leda till exempelvis social ångest.

8.3 Slutsatser och vidare forskning

Studieresultatet tyder på att unga är omringade av riskfaktorer på olika nivåer både direkt och indirekt i deras levnadsmiljöer. Olika faktorer tillsammans kan skapa en negativ utveckling för bildningen av social ångest, därtill kan det också medföra en allvarlig försämrad livskvalitet. Detta arbete kan gynna föräldrar och professionella i arbete och dagligt bemötande med barn och unga. Resultaten kan gynna arbetet inom småbarnspedagogiken, elev- och studerandevården samt barnskyddet. I slutändan är det de unga som ska gynnas av resultaten och få sådant stöd som de kräver på individuell basis. Detta lyckas då professionella i ett tidigt skede identifierar och förebygger riskfaktorer från att växa.

Arbetet ger även en ökad kunskap om Bronfenbrenners utvecklingsekologiska systemteori och hur de olika systemen samspelar omkring den unga. Dessutom sprider arbetet information om vilka fenomen i en ungdoms vardag påverkar direkt och indirekt den ungas utveckling.

Denna studie har begränsningar eftersom studien endast analyserar riskfaktorer och det finns massor med olika unika data som tangerar väldigt specifikt ett visst angreppssätt och urvalspopulation. Eftersom denna studie fokuserar sig endast på riskfaktorer, utesluts skyddsfaktorer som även är väldigt betydelsefulla i individens liv. Resultaten som studien tyder på indelas i tre huvudkategorier vilket kan utesluta andra möjliga kategorier med potentiella riskfaktorer. Detta betyder att studiens resultat inte har kunnat täcka alla kategorier där riskfaktorer befinner sig i. Resultaten kommer således inte fram med alla kategorier eller alla riskfaktorer som är närvarande. Vidare forskning kunde fokusera sig på skyddande faktorer och dessutom fokusera sig mera specifikt på de yttre systemen som till exempel makrosystemet. Därtill kunde vidare forskning även sätta vikt på att utgå från ett klientperspektiv.

9 Källor

- Aluh, D.O., Azeredo-Lopes, S., Cardoso, G., Pedrosa, B., Grigaitė, U., Dias, M., Xavier, M. & Caldas-de-Almeida, J.M., 2022, Social anxiety disorder and childhood adversities in Portugal: Findings from the WHO world mental health survey initiative, *Psychiatry Research*, vol 315.
- Arcada, 2022. God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/system/files/media/file/2019-06/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 25.10.2022
- Arodaki, F. (2011) Social Anxiety Disorder. 1st edn. LAP LAMBERT Academic Publishing.
- Bronfenbrenner, U. (1981) The Ecology of Human Development. Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U., 2002, *Ekologisten järjestelmien teoria*, I: Vasta, R., (red.), *Kuusi teoriaa lapsen kehityksestä*, Unipress, Kuopio. s 221–288.
- Bruce, L., Heimberg, R., Blanco, C., Schneier, F., 2012. Childhood maltreatment and social anxiety disorder: implications for symptom severity and response to pharmacotherapy. *Depression and anxiety* Vol.29, Nr. 2. s.132-139
- Castaños-Cervantes, S. & Vélez-Agosto, N., 2020, Psychosocial Predictors of Social Anxiety in Children, *Suma Psicológica* Vol.27 Nr.1, s.43-51
- Chiu, K., Clark, D., Leigh, E. 2021. Cognitive predictors of adolescent social anxiety. *Behaviour Research and Therapy*
- Coelho, V., Marchante, M., Romão, A., 2022. Adolescents' trajectories of social anxiety and social withdrawal: Are they influenced by traditional bullying and cyberbullying roles? *Contemporary Educational Psychology*, Vol. 69
- Derin, S., Selman, S.B., Alyanak, B. & Soylu, N., 2022 The role of adverse childhood experiences and attachment styles in social anxiety disorder in adolescents *Clinical Child Psychology and Psychiatry* Vol. 27, Nr. 3
- Feinberg, M. E., 2018. The Role of Family for Youth Friendships: Examining a Social Anxiety Mechanism. *Journal of Youth and Adolescence*, 47(2), 306-320.
- Festa, C. & Ginsburgh, S., 2011. Parental and peer predictors of social anxiety in Youth *Child Psychiatry Human Dev*, Vol 42, s.291-306
- Forsberg, C & Wengström, Y., 2013. *Att göra systematiska litteraturstudier*. Författarna och Bokförlaget natur & kultur, Stockholm.

- Gómez-Ortiz, O., Romera, E.M., Jiménez-Castillejo, R., Ortega-Ruiz, R. & Garzía-López, L.J. 2019. Parenting practices and adolescent social anxiety: A direct or indirect relationship. *International Journal of Clinical and Health Psychology*
- Gulley, L., Oppenheimer, C. & Hankin, B. 2014 Associations among negative parenting, attention bias to anger, and social anxiety among youth *Dev Psychol*, Vol 50, Nr. 2, s.577–585.
- Haravuori, H., Muinonen, E., Kanste, O. & Marttunen, M., 2016, *Mielenterveys- ja päihdetyön menetelmät opiskeluterveydenhuollossa-Opas arviointiin, hoitoon ja käytäntöihin*, Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- Henricson, M. (red.), 2012, *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Hetema, T., Knape, N., Leipälä, J., Ridanpää, H., Rissanen, P., Suomela, T., Syrjä, V. & Syrjänen, T. 2022, *Tiedosta arviointiin-tavoitteena paremmat palvelut. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus Suomessa 2020*, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki. Tillgänglig:
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144240/PT2022_003%20verkko%20k.pdf?sequence=4&isAllowed=y Hämtad: 5.10.2022.
- Härkönen, U., 2008. *Teorian ja tutkimuskohteen vuorovaikutus – Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehittämisestä*.
- Jacobsen, D.I., 2012, *Förståelse, beskrivning och förklaring – Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Knappe, S., Beesdo-Baum, K., Fehm, L., Lieb, R. & Wittchen, H.U. 2012. Characterizing the association between parenting and adolescent social phobia. *Journal of Anxiety Disorders*, Vol 26, Nr. 5, s. 608-616
- Marttunen, M., Huurre T., Strandholm, T. & Viialainen, R. (red.), 2013, *Nuorten mielenterveyshäiriöt - Opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille*, Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Tampere.
- Mercy, N., Aparna, M. & Kesavareddy, S.A., 2021, A cross-sectional study of symptom profile and socio-demographic risk factors of Social Anxiety Disorders, *International Archives of Integrated Medicine*, Vol. 8, Nr. 8, s 9–14.
- Mieli, 2021, Social fobi. Tillgänglig: <https://mieli.fi/sv/psykisk-ohalsa/social-fobi/>
Hämtad: 5.10.2022
- Nordens välfärdscenter, 2012, *Tidiga insatser för barn och familjer*, Nordens välfärdscenter, Stockholm.

- Okuno, H., Rezeppa, T., Raskin, T., & De Los Reyes, A. 2022. Adolescent Safety Behaviors and Social Anxiety: Links to Psychosocial Impairments and Functioning with Unfamiliar Peer Confederates *Behavior Modification* Vol.46, Nr. 6
- Panayiotou, G., Karekla, M., Panayiotou, M. 2014, Direct and indirect predictors of social anxiety: The role of anxiety sensitivity, behavioral inhibition, experiential avoidance and self-consciousness, *Comprehensive Psychiatry* Vol. 55 Nr. 8. S.1875-1882
- Rapee, R., Magson, N., Forbes, M., Richardson, C., Johnco, C., Oar, E., Fardouly, J. 2022. Risk for social anxiety in early adolescence: Longitudinal impact of pubertal development, appearance, comparisons, and peer connections. *Behaviour Research and Therapy*
- Socialstyrelsen, 2010, Blyga och ängsliga barn. Tillgänglig: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2010-3-9.pdf> Hämtad: 5.10.2022
- Stein, M., & Stein D., 2008, Social Anxiety Disorder. *The Lancet* Vol.371 Nr.9618 s.1115–1125
- Tenk, 2021, God vetenskaplig praxis. Tillgänglig: <https://tenk.fi/sv/forskningsfusk/god-vetenskaplig-praxis-gvp> Hämtad: 25.10.2022
- THL, ångestsyndrom, 2022. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/psykisk-halsa/psykisk-halsa/psykiska-storningar/angestsyndrom> Hämtad: 30.9.2022
- Tjersland, O.A., Engen, G. & Jansen, U., 2011, *Allianser: Värderingar, teorier och metoder i socialt arbete*, Studentlitteratur AB, Lund.
- Undervisnings- och kulturministeriet, u.å., *Elev- och studerandevård*. Tillgänglig: <https://okm.fi/sv/elev-och-studerandevard> Hämtad: 15.11.2022.
- Utbildningsstyrelsen, 2023. *Elev- och studerandevård*. Tillgänglig: <https://www.opf.fi/sv/utbildning-och-examina/elev-och-studerandevard> Hämtad: 27.1.2023
- Watanabe, S, Mitsui, N, Asakura, S, Toyoshima, K, Takanobu, K, Fujii, Y, Kako, Y & Kusumi, I. 2021. Predictors of social anxiety disorder with major depressive episodes among Japanese university students. *Plos One*
- Xiahong, H. 2022. Relationship between self-esteem, interpersonal trust, and social anxiety of college students. *Occupational Therapy International*
- Zimmer-Gembeck, M. J., Gardner, A. A., Hawes, T., Masters, M. R., Waters, A. M., & Farrell, L. J. 2021. Rejection sensitivity and the development of social anxiety symptoms during adolescence: A five-year longitudinal study. *International Journal of Behavioral Development*, 45(3), 204–215

Özkula, G., Ugurlu, M., Kuru, E., Cengiz, G.F. & Örsel, S., 2022, Anxiety-Promoting Parenting Behaviors in Adolescents with Social Anxiety: Controlled with a non-clinical sample, *Alpha Psychiatry*, Vol 23, Nr. 4, s. 184-192.

Figur 1. THL, 2022. Symptom vid ångest. Tillgänglig: <https://thl.fi/sv/web/psykisk-halsa/psykisk-halsa/psykiska-storningar/angestsyndrom> Hämtad: 18.11.2022

Figur 2. Researchgate, 2020. Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/figure/Bronfenbrenner-theory_fig2_342263023 Hämtad: 18.11.2022

10 Bilagor

Bilaga 1 Tabell på artikelsökning

I nedanstående tabell framkommer databaserna, sökorden, antalet träffar samt artikelns namn och årtal, som vi inkluderat i denna studie. Artiklarna har sökt under tidsperioden 3.11.2022-5.1.2023.

Databas	Sökord	Antal träffar	Artikelns namn och årtal
EBSCO	Social Anxiety AND causes OR reasons OR factors AND risk factors	15 722	Predictors of social anxiety disorder with major depressive episodes among Japanese university students. 2021
EBSCO Cinahl	Social anxiety disorder OR social phobia OR social anxiety AND predictors OR indicators OR factors OR determinants AND youth OR adolescents OR young people OR young teens OR young adults	2843	Relationship between self-esteem, interpersonal trust, and social anxiety of college students. 2022
ScienceDirect	Social anxiety disorder OR SAD AND causes	10 858	Social anxiety disorder and childhood adversities in Portugal: Findings from WHO world mental health survey initiative. 2022
ScienceDirect	Social anxiety AND predictors	73 200	Cognitive predictors of adolescent social anxiety 2021
ScienceDirect	Social anxiety AND adolescents AND causes	28 504	Risk for social anxiety in early adolescence: Longitudinal impact of pubertal development, appearance, comparisons and peer connections. 2022
ScienceDirect	Manuell sökning	-	Parenting practices and adolescent social

			anxiety: A direct or indirect relationship? 2019
ScienceDirect	Manuell sökning	-	Characterizing the association between parenting and adolescent social phobia. 2012
ScienceDirect	Social anxiety AND adolescents AND causes	28 504	Adolescents' trajectories of social anxiety and social withdrawal: Are they influenced by traditional bullying and cyberbullying roles. 2022
SAGE	Social anxiety disorder AND causes	8307	The role of adverse childhood experiences and attachment styles in social anxiety disorder in adolescence. 2022
SAGE	Social anxiety OR social phobia OR social anxiety disorder AND predictors OR indicators OR factors OR determinants AND adolescents OR youth OR young people OR teens OR young adults	116	Rejection sensitivity and the development of social anxiety symptoms during adolescence: A 5-year longitudinal study. 2021
SAGE	Social anxiety AND predictors AND adolescents	14 921	Adolescent safety behaviors and social anxiety: Links to psychosocial impairments and functioning with unfamiliar peer confederates. 2022
PubMed	Manuell sökning	-	Childhood maltreatment and social anxiety disorder: Implications for symptom severity and response to pharmacotherapy. 2012
PubMed	Manuell sökning	-	Associations among negative parenting, attention bias to anger, and social anxiety among youth.

			2014
ABI	Social anxiety and children and adolescents and predictors	3891	The Role of Family for Youth Friendships: Examining a Social Anxiety Mechanism 2018
SpringerLink	Manuell sökning	-	Parental and peer-predictors of social anxiety in youth. 2011

Bilaga 2 Tabell på de valda artiklarna

I nedanstående tabell framkommer de valda artiklar i detaljerat form.

N r.	Författare, År, Titel, Tidskrift, Land	Syfte	Metod och urval	Resultat	Kvalitetsbedömning
1.	Watanabe, S, Mitsui, N, Asakura, S, Toyoshima, K, Takanobu, K, Fujii, Y, Kako, Y & Kusumi, I. 2021. Predictors of social anxiety disorder with major depressive episodes among Japanese university students. <i>Plos One</i> , Japan	Syftet var att identifiera de personlighetsdrag som förutspår SAD med MDE genom att analysera longitudinellt data från japanska universitetsstudenter.	Som deltagare fungerade 681st universitetsstudenter i Japan. Studien hade ett retrospektiv med longitudinell design som utförts mellan april 2017-december 2019. Studeranden besvarade frivilligt på Patient Health Questionnaire-9 (PHQ-9)	Skadeundvikande som personlighetsdrag är en betydlig riskfaktor för social ångest. Skadeundvikande beteende kännetecknas av pessimism, blyghet, rädsla, tvivel, lätt trötthet och överdriven oro.	Hög kvalitet (1)
2.	Xiahong, H. 2022. Relationship between self-esteem, interpersonal trust, and social anxiety of	Syftet med studien var att studera förhållandet mellan självkänsla, interpersonell tillit och social ångest hos studenter. Därtill var syftet att ge en empirisk referens för att kunna förbättra studenters självkänsla, öka deras interpersonella tillit samt minska på	I studien deltog 673 högskolestudenter som valdes slumpmässigt ut och mättes med hjälp av skalan för självkänsla (SES), skalan för interpersonell tillit (TS) och skalan för interaktionsångest (IAS).	Resultaten tydde på att låg självkänsla medförde högre risk för social ångest. Resultaten fann dessutom att ju mera ungdomar litar på personerna i den egna sociala miljön, desto lägre risk är det för social ångest. Ifall tilliten är lägre, är risken högre för framkomsten av social ångest.	Hög kvalitet (1)

	college students. <i>Occupational Therapy International</i> Kina	social ångest hos studerande.		Enligt studiens resultat är misstron för andra och en dålig förmåga att anpassa sig till den sociala omgivningen en signifikant faktor för social ångest.	
3.	Aluh, D.O., Azeredo-Lopes, S., Cardoso, G., Pedrosa, B., Grigaité, U., Dias, M., Xavier, M., Caldas-de-Almeida, J.M. 2022. Social anxiety disorder and childhood adversities in Portugal: Findings from WHO world mental health survey initiative. <i>Psychiatry Research</i> Portugal	Syftet för studien var att beskriva dess epidemiologi och att förstå sambandet mellan svårigheter i barndomen och socialt ångestsyndrom inom ramen för Portugals kollektivistiska kultur.	Urvalet bestod av variabler som samlades in från ett nationellt representativt urval med hjälp av väl validerade skalor som använts för WHO enkäten. 3849st personer intervjuades som är permanent bosatta i Portugal och talar Portugisiska.	Resultaten i denna studie tydde på att nedanstående var signifikanta riskfaktorer för att social ångest kan framkomma hos unga: -Våld i familjen -Att ha en förälder med mentalproblem -Föräldrarnas missbruksproblem - Föräldern/föräldrarna har kriminellt bakgrund -Föräldrarnas missanpassning	Hög kvalitet (1)
4.	Chiu, K., Clark, D., Leigh, E. 2021.	Syftet handlade om att undersöka ifall negativa sociala kognitioner, säkerhetsbeteenden, självfokuserad uppmärksamhet och	I studien deltog 614 deltagare (53% flickor i åldern 11–14). I studien genomfördes ett frågeformulär	I denna studie framkom det flera riskfaktorer som ses ha en koppling till framkomsten av social ångest. Riskfaktorer som	Hög kvalitet (1)

	<p>Cognitive predictors of adolescent social anxiety.</p> <p><i>Behaviour Research and Therapy</i> Britan-nien</p>	<p>före- och / eller efterbearbetning av händelser är kopplade ihop med framtida symptom av social ångest i ett urval av ungdomar i samhället.</p>	<p>för att utvärdera symptom på social ångest, depressionssymptom och psykologiska processer.</p>	<p>kom upp var följande:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Negativa sociala kognitioner -Säkerhetsbeteenden -Självfokuserad uppmärksamhet -Bearbetning av händelser (<i>Post event processing</i>) 	
5.	<p>Rapee, R., Magson, N., Forbes, M., Richardson, C., Johnco, C., Oar, E., Fardouly, J. 2022.</p> <p>Risk for social anxiety in early adolescence: Longitudinal impact of pubertal development, appearance, comparisons, and peer connections.</p> <p><i>Behaviour Research and Therapy</i> Australien</p>	<p>Syftet med studien var att fastställa hur riskfaktorer som är relevanta för tonåringar påverkar förändringar i sociala ångestsymtom under tiden från före- till tidigt tonår.</p>	<p>I studien deltog 528st ungdomar (varav 51% pojkar) i tre årliga omgångar i årskurserna 6,7 och 8 mellan tidsramen 2016–2018. Resultatsvaren samlades in via online- enkäter.</p>	<p>Studien kom underfund med följande riskfaktorer som hade betydelse för framkomsten av social ångest bland unga:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kamratrelationer -Sociala jämförelser -Genetiska, temperamentsmässiga faktorer = familjeinflytande. 	Hög kvalitet (1)
6.	<p>Gómez-Ortiz, O.,</p>	<p>Syftet i studien var att undersöka förhållandet mellan</p>	<p>Urvalet bestod av 2060st andalusiska</p>	<p>-Resultaten i denna studie syftade på att brist på affektion och</p>	Hög kvalitet (1)

	<p>Romera, E.M., Jiménez-Castillejo, R., Ortega-Ruiz, R. & Garzía-López, L.J. 2019</p> <p>Parenting practices and adolescent social anxiety: A direct or indirect relationship</p> <p><i>International Journal of Clinical and Health Psychology</i> Spanien</p>	<p>mammors och pappors fostringsmetoder och social ångest, därtill även att testa både de direkta och indirekta vägarna.</p>	<p>studenter (varav 47,7% flickor med medianålder 14,34). Personerna som var med i studien svarade på olika självrapporter.</p>	<p>kommunikation hade en stor påverkan på utvecklingen av social ångest hos unga. Ett begränsat främjande av autonomi hos barnet, sågs också ha en koppling till social ångest. Ifall barnets hem har brist på humor och psykologisk kontroll, kunde det ha en koppling med framkomsten av social ångest. En stor riskfaktor sågs vara ifall barnets känslor blir konstant dämpade av föräldrarna. Dessutom föräldrarnas användning av manipulativa strategier. (<i>Intrusive Strategies</i>)</p>	
7.	<p>Knappe, S., Beesdo-Baum, K., Fehm, L., Lieb, R. & Wittchen, H.U. 2012</p> <p>Characterizing the association between parenting and adolescent social phobia</p>	<p>Syftet med studien var att karaktärisera förhållandet mellan föräldraskap och social ångest hos deras barn.</p>	<p>I studien deltog 1053st ungdomar där föräldraskap bedömdes genom strukturerade frågeformulär.</p>	<p>Resultaten tydde på följande som tydliga riskfaktorer:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Överbeskyddande beteende av mammor -Avvisande av pappan -Brist på närhet och emotionellt värme - Föräldraskap sågs ha en stark koppling till framkomsten av social fobi hos deras barn. <p>Sammanfattningsvis fann resultaten att en kombination av negativ föräldraskap av både mamman och pappan, sågs vara kopplade till social fobi hos deras barn.</p>	<p>Medelkvalitet (2)</p>

	<i>Journal of Anxiety Disorders, Vol 26, Iss 5, p. 608-616</i> Tyskland				
8.	Coelho, V., Marchante, M., Romão, A., 2022 Adolescents' trajectories of social anxiety and social withdrawal: Are they influenced by traditional bullying and cyberbullying roles? <i>Contemporary Educational Psychology Vol. 69</i> Portugal	Studien analyserade ungdomars sociala ångest och sociala tillbakadragande under ett år i mellanstadiet. I studien analyserade man ifall social ångest och socialt tillbakadragande var förknippade med deras inblandning i traditionell mobbning eller cybermobbning.	Urvalet bestod av 511st mellanstadieelever (medianålder 12,70, 50,7% pojkar). Social ångest och social tillbakadragandet bedömdes tre gånger under ett år genom självrapporter och lärarrapporter.	-Resultaten tydde på av elever som hade varit offer av mobbning, hade högre nivåer av socialt tillbakadragande. Dessutom sågs elever som varit offer för mobbning antingen traditionell mobbning eller nätmobbning, ha en mer uttalad ökning av social ångest och social tillbakadragande.	Hög kvalitet (1)
9.	Derin, S., Selman, S.B., Al-yanak, B. & Soyulu, N., 2022 The role of adverse	Studiens syfte var att undersöka hur ACE samt anknytningsstilar kan vara relaterade till SAD hos ungdomar.	Urvalet bestod av 60st unga i åldrarna 11-18år, som hade en primär diagnos av SAD, och 60 ungdomar i kontrollgruppen utan någon diagnos. Båda grupperna genomförde Liebowitz Social	På basen av resultaten sågs följande ha en koppling med social ångest hos unga: - Föräldrarnas utbildningsnivå - Känslomässig försummelse i barndomen -Låg inkomstnivå	Hög kvalitet (1)

	<p>child-hood ex- peri- ences and at- tach- ment styles in social anxiety disorder in ado- lescents</p> <p><i>Clinical Child Psychol- ogy and Psychia- try Vol. 27, Issue 3 Turkiet</i></p>		<p>Anxiety Scale (LSAS), Child- hood Trauma Questionnaire (CTQ) och Ado- lescent Relation- ship Scales Questionnaire (A-RSQ)</p>		
10	<p>Zimmer- Gem- beck, M. J., Gard- ner, A. A., Hawes, T., Mas- ters, M. R., Wa- ters, A. M., & Farrell, L. J. 2021</p> <p>Rejec- tion sen- sitivity and the develop- ment of social anxiety symp- toms during adoles- cence: A five-year longitu- dinal study. <i>Interna- tional Journal</i></p>	<p>Syftet handlade om att beakta den unika risken för avvisningskänslighet för utveckling av social ångest oberoende av effekterna av andra etablerade riskfaktorer.</p>	<p>Urvalet bestod av 377st Australienska studenter mellan åldern 10–13 och deras föräldrar. Deltagarna genomförde 7 upprepade undersökningar under en tidsperiod på fem år.</p>	<p>Resultaten tydde på att ungdomar med låg känslighet för avvisande har en större risk att utsättas för social ångest. Andra förutsägelser för social ångest var temperamentsegensk- aperna, negativ affektiv och känslö- dysreglering.</p>	<p>Hög kvalitet (1)</p>

	<i>of Behavioral Development, 45(3), 204–215</i> Australien				
11 .	Okuno, H., Rezeppa, T., Raskin, T., & De Los Reyes, A. 2022 Adolescent Safety Behaviors and Social Anxiety: Links to Psychosocial Impairments and Functioning with Unfamiliar Peer Confederates <i>Behavior Modification Vol.46, Issue 6 USA</i>	I studien undersöktes det individuella skillnader i säkerhetsbeteenden och social ångest hos unga i tonåren samt deras kopplingar till flera olika områden av nedsatt funktionsförmåga.	Urvalet i studien bestod av 134st ungdomar i åldern 14–15 som tillsammans med sina föräldrar, kamratföreningar och UUO:s (<i>unfamiliar untrained observers</i>) besvarade på enkätundersökningar om ungdomars säkerhetsbeteenden och social ångest.	-Dolda undvikandestrategier (Covert avoidance) (dvs. säkerhetsbeteenden) spelar en avgörande roll för utvecklingen och upprätthållandet av social ångest hos tonåringar.	Medelkvalitet (2)
12 .	Bruce, L., Heimberg, R., Blanco, C., Schneier, F., 2012 Childhood maltreatment and	Studien replikerar tidigare arbete om barndomsmisshandel inom Social ångestsyndrom och undersöker dess inverkan på responsen på läkemedelsbehandling.	Urvalet i studien bestod av 156st personer som sökte behandling för SAD. Deltagarna fyllde i frågeformuläret ”Childhood Trauma Questionnaire”, som mäter olika typer av övergrepp och	I resultaten kom man fram till att känslomässig misshandel samt försummelse var förknippade med funktionshinder. Därtill var känslomässig misshandel, försummelse och fysisk misshandel förknippade till sämre livskvalitet.	Hög kvalitet (1)

	<p>social anxiety disorder: implications for symptom severity and response to pharmacotherapy</p> <p><i>Depression and anxiety Vol.29, Issue 2. s.132-139 USA</i></p>		<p>försummelse, tillsammans med mätningar av symtomens svårighetsgrad, livskvalitet och funktionsnedsättning.</p>	<p>Enligt studien var emotionell misshandel den största förutspåren för social ångest.</p>	
13	<p>Gulley, L., Oppenheimer, C. & Hankin, B. 2014</p> <p>Associations among negative parenting, attention bias to anger, and social anxiety among youth</p> <p><i>Dev Psychol, vol 50, iss 2, p.577–585. USA</i></p>	<p>Syftet i studien handlade om att utvidga Pollak och kollegors arbete, som tidigare visat på ett samband mellan misshandel under barndomen och en snedvriden behandling av hotstimuli, genom att bedöma uppmärksamhetsprioritering vid ansiktsuttryck av ilska i ett urval av ungdomar som upplever mer normativa aspekter av föräldrabeteenden och -stilar. Därtill undersöktes det i studien hur uppmärksamhet på affektiva stimuli kan förmedla det väletablerade sambandet mellan negativt föräldraskap och ångeststörningar.</p>	<p>Urvalet bestod av två studier där i ena studien ingick 60st psykiatriskt berikade barn vid åldern 11–17 och vid det andra ett allmänt urval på 75st barn vid åldern 9–15. Metodvalet handlade om att filma en interaktion samt genom frågeformulär med skala.</p>	<p>I studien kom man fram till att auktoritära föräldrar var benägna att ha barn med social ångest. Därtill kom man det fram att föräldrar som använder sig av olika negativa former av normativt föräldraskap kan möjligtvis bidra till bildningen av social ångest hos barnet.</p>	<p>Hög kvalitet (1)</p>
14	<p>Mak, H. W., Fosco, G. M., &</p>	<p>Syftet i studien var att undersöka ifall föräldrarnas avvisande och familjeklimat kunde</p>	<p>Urvalet bestod av 687st hushåll med barn och med två föräldrar under en tidsperiod då</p>	<p>Resultaten från autoregressiva analyser visade att pappans Avvisande förutspådde ökad</p>	<p>Hög kvalitet (1)</p>

	<p>Fein-berg, M. E. 2018</p> <p>The Role of Family for Youth Friendships: Examining a Social Anxiety Mechanism</p> <p><i>Journal of Youth and Adolescence</i>, 47(2), 306-320. USA</p>	<p>förutspå förändringar i ungdomars sociala ångest och som i sin tur förutspådde förändringar i vänskapskvalitet och ensamhet. Därtill studerades också eventuella dubbelriktade samband.</p>	<p>barnet gick klass 6–8 i skolan. Under denna tid besvarades olika enkätformulär som innehöll olika skalmätningar.</p>	<p>social ångest hos ungdomen vilket i sin tur förutsade ökad ensamhet senare.</p> <p>Indirekta effekten av pappans avvisande på ensamhet var statistiskt signifikant.</p> <p>Avvisande från både föräldrarna och en "dålig" familjemiljö förutspådde sämre vänskapskvalitet och mer ensamhet.</p> <p>Bevis för transaktionsmässiga samband mellan avvisande av far och social oro hos ungdomar, samt mellan social oro och ensamhet.</p> <p>Resultaten understryker fädernas viktiga roll i ungdomars social ångest och efterföljande social anpassning.</p>	
15 .	<p>Festa, C. & Gins-burh, S., 2011</p> <p>Parental and peer predictors of social anxiety in Youth</p> <p><i>Child Psychiatry Human Dev</i>, vol 42, p.291-306 USA</p>	<p>Syftet i studien handlade om att utvidga etiologiska modeller för social ångest hos ungdomar genom att undersöka den relativa betydelsen av föräldrarnas (dvs. föräldrarnas ångest, avvisande och överkontroll) och kamratfaktorer (dvs. social acceptans, socialt stöd och vänskapskvalitet).</p>	<p>Urvalet i studien bestod av 63st (7–12 åringar; 52 % pojkar) och deras föräldrar. Deltagarna deltog i studien genom frågeformulär.</p>	<p>Enligt resultaten i studien kom man fram till en del olika riskfaktorer för social ångest:</p> <p>-Föräldrarnas ångest, förnekelse och överkontroll visade sig vara relaterade till högre nivåer av social ångest</p> <p>-Starkaste prediktorerna i studien för symptom av social ångest var föräldrarnas ångest och barnets vänskapskvalitet (Att få bekräftelse från jämnåriga)</p>	Medelkvalitet (1)

				<p>-Barn med föräldrar som betar sig orättvist t.ex. Genom att kritisera barnet inför andra och önskar att barnet vore som någon annan upplever högre social ångest</p> <p>-Kritik & Förnedring -> Ökar barnets negativa självkänsla - > Tror att vänner också tänker lika -> Ökar undvikandet av sociala relationer -> Ökar social ångest</p>	
--	--	--	--	--	--

Bilaga 3. Kvalitetsgranskning enligt Forsberg & Wengströms modell (2008)

Hög kvalitet (1)	(2)	Låg kvalitet (3)
Randomiserad kontrollerad studie		Randomiserad kontrollerad studie

Större, väl genomförd center-studie med tydlig beskrivning av studieprotokoll, material och metoder inklusive behandlingsteknik. Patientmaterialet är tillräckligt stort för att besvara frågeställningen.		Randomiserad studie med för få patienter och/eller för många interventioner, vilket ger otillräcklig statistisk styrka. Bristfällig materialbeskrivning, stort bortfall av patienter.
Kvasi-experimentell studie Väldefinierad frågeställning, tillräckligt stort patientmaterial och adekvata statistiska metoder, reliabilitets- och validitetstestade instrument.		Kvasi-experimentell studie Litet patientmaterial, ej reliabilitets- och validitetstestade instrument. Tveksamma statistiska metoder.
Icke-experimentell studie Stort konsekutivt patientmaterial som är väl beskrivet. Lång uppföljning.		Icke-experimentell studie Begränsat patientmaterial, otillräckligt beskrivet och analyserat med tveksamma statistiska metoder.